

Під редакцією Зіяуддіна Сардара

Мусульманські суспільства у постнормальні часи

Прогнозування тенденцій, нових проблем
та сценаріїв

Серія скорочених книг

**МУСУЛЬМАНСЬКІ СУСПІЛЬСТВА
В ПОСТНОРМАЛЬНІ ЧАСИ**

*Прогнозування тенденцій, нових проблем
та сценаріїв*

*Під редакцією Зіяуддіна Сардара
Адаптовано С. Скоттом Джорданом*

УДК 821.161.2'06-93

**Мусульманські суспільства в постнормальні часи.
Прогнозування тенденцій, нових проблем та сценаріїв
(Ukrainian)**

Під ред. Зіяуддіна Сардара

© Міжнародний Інститут Ісламської Думки

1444 г. за гіджрою / 2023р. н.е.

Paperback ISBN: 978-966-1567-78-7

**Muslim Societies in Postnormal Times: Foresight
for Trends, Emerging Issues and Scenarios (Ukrainian)**

Ziauddin Sardar, Jordi Serra, Scott Jordan

© The International Institute of Islamic Thought (IIIT)

and Centre for Postnormal Policy & Futures Studies

1444AH / 2022CE

ISBN 978-1-56564-958-3 *paperback*

IIIT

P.O. Box 669

Herndon, VA 20172, USA

www.iiit.org

Переклад: Василенко Андрій

Редактор: Микитюк Петро

Обложка: Тимчишин Ольга

Верстка: Тимчишин Ольга

Інститут Інтеграції Знань

Грузія, Тбілісі, вул. Дадіані 7,

Торговий і Бізнес-центр «Карвасла», А-508

ikiacademy.org

Усі права захищені.

Жодна з частин даної книги не може бути відтворена без письмового дозволу правовласника. Погляди та думки, висловлені в даній книзі, належать автору та можуть не співпада-ти з думкою видавництва, перекладачів і редакторів.

Під ред. Зіяуддіна Сардара

Мусульманські суспільства в постнормальні часи.

Прогнозування тенденцій, нових проблем та сценаріїв / Перекл.

з англ. А. Василенко. Київ. 2023. 128 с.

ISBN: 978-966-1567-78-7

УДК 821.161.2'06-93

Серія адаптованих книг МІД

Серія книг МІД у скороченому вигляді є цінною колекцією ключових публікацій Інституту, відтворених у стислій формі і призначених для того, щоб дати читачам загальне уявлення про основний зміст оригіналу. Створені в короткому, зручному для читання та економному в плані часу форматі, ці короткі виклади пропонують докладний ретельно складений переказ більшої публікації, і ми сподіваємося, що це спонукає читачів до подальшого вивчення оригіналу.

Сенс роздумів про майбутнє полягає не стільки у тому, щоб «передбачити» майбутнє, скільки в тому, щоб зрозуміти, як розгортаються зміни, які небезпеки та можливості можуть чаїтися за горизонтом і як ми можемо долати пастки та використовувати наші можливості. Більше того, якщо ми не думатимемо про своє майбутнє, це зроблять інші.

Основні концепції ісламу мають внутрішній вимір майбутнього. Розгляньмо поняття таухід, халіфат та ахіра. Низка аятів Корану також змушує нас подивитися у майбутнє. У житті Пророка (с.а.с.) теж є багато уроків, орієнтованих на майбутнє, головний з яких полягає у тому, що радикальні зміни є можливими за життя одного покоління.

Це дослідження, зокрема, зосереджено на мусульманах та їх суспільствах. У цій книзі ми говорили про «мусульманські суспільства» та «мусульманські громади», визнаючи їхню різноманітність і множинність, різне історичне походження та контекст, а також географічне поширення. Проте, наш загальний погляд полягає в тому, що мусульмани також існують у мережах громад усередині цих мусульманських спільнот.

У часи, коли спілкування відбувається миттєво і здається, що все під'єднане до всього, природа мереж докорінно змінилася. Сучасні зміни мають дуже специфічну природу, яку нам потрібно зрозуміти, перш ніж ми обміркуємо, як їх опанувати та орієнтуватися у них. У цій книзі ми сформулювали наш аналіз у рамках особливого підходу до вивчення та розшифрування змін, який ми називаємо теорією постнормальних часів (ТПЧ).

Є три сили, які штовхають нас до ТПЧ: складність, хаос та протиріччя. Зміни, що зумовлені СХП, мають чотири особливості: швидкість, обсяг, масштаб та одночасність. Коли об'єднуються СХП та ШОМО, виникає велика невизначеність. Невизначеність сама собою породжує невігластво. У постнормальні часи непевненість і невігластво формують дух часу.

У рамках теорії ПНЧ ми думаємо про альтернативні варіанти майбутнього з погляду конкретних кластерів завтрашнього дня. Наше сьогодні: тобто тенденції та події, які ми можемо визначити сьогодні, які визначатимуть майбутнє наступного десятиліття. Окрім того, у нас є Знайоме майбутнє, образи з фільмів та телевізійних шоу, наукова фантастика, реклама, корпоративне бачення та популярна «футурологія», які екстраполюються та проєктуються для створення картини майбутнього. Нарешті, існує Неосягнуте майбутнє: те, що знаходиться поза структурою нашого поточного мислення. Таким чином, постнормальний феномен може розгортатися у всіх трьох завтрашніх днях як лінійно, так і одночасно.

Щоб допомогти нам сприймати і, можливо, ідентифікувати те, що може стати постнормальним, ми розробили спеціальний інструмент: звіринець пост-

нормальних можливостей. Чорні слони мають високу ймовірність появи, потенціал справити серйозний вплив, але зазвичай їх не помічають або навмисно ігнорують, що часто пов'язане з протиріччями. Чорні лебеді – це викиди, розташовані далеко за межами норми – явище, яке не сприймається і не прогнозується, і хоч зазвичай вони сприймаються як загроза, вони можуть бути можливостями. Чорні медузи - це «нормальні» явища з потенціалом сильного впливу, що мають наслідком постнормальність за рахунок позитивного зворотного зв'язку, який, як ми вважаємо, нам дійсно відомий, але які можуть несподівано виявляти непередбачувану поведінку, яка може призвести до хаотичних чи каталітичних результатів. Читачі можуть по-різному побачити структуру дискусії навколо звіринця постнормальних можливостей. Ідея полягає в тому, щоб критично осмислити проблеми, що виникають, і вивчити їхній потенційний вплив на майбутнє.

Більшість речей можна змінити: ми можемо активно працювати над тим, щоб зробити свій внесок у краще майбутнє своїми діями в сьогоднішній день, тому майбутнє неминуче пов'язане з сьогоднішнім.

У такому постнормальному світі мусульмани не можуть залишатися осторонь. Мусульманське майбутнє вабить не в останню чергу для того, щоб усі наші майбуття залишалися відкритими та плюралістичними, а також давали їм життєздатне почуття напруги.

Джерела

Aydin, Cemil (2017), *The Idea of the Muslim World: A Global Intellectual History* (Harvard University Press, Cambridge); quote from page 12.

Buchner, V.F. (1993), “Al-Kazwini”, *First Encyclopaedia of Islam 1913-1936, Volume IV*, reprint edition, M.Th. Houtsma, A.J. Wensinck, T.W. Arnold, W. Heffening, E. Levi (Brill, Leiden) Burrows, Mathew (2014), *The Future Declassified: Megatrends that will undo the world unless we take action* (Palgrave MacMillan, New York).

Al-Faruqi, Ismail Raji (1982), *Tawhid: Its Implications for Thought and Life* (IIIT, Herndon) Ibrahim, Anwar (1991), ‘The Ummah and tomorrows world’ *Futures* 23 (3) 302-310 Nandy, Ashis (1996), ‘Bearing witness to the future’ *Futures* 28 6-7 636-639 (Hurst, London) Sardar, Ziauddin (1979, 1987), *The Future of Muslim Civilization* (Mansell, London) Sardar, Ziauddin (1985), *Islamic Futures: The Shape of Ideas to Come* (Mansell, London) Sardar, Ziauddin (2013), *Future: All That Matters* (Hodder & Stoughton, London) Sardar, Ziauddin (2010), ‘Welcome to Postnormal Times’ *Futures* 42 (5) 435-444 June (Hurst, London).

Sardar, Ziauddin (2019), editor, *The Postnormal Times Reader* (IIIT/CPPFS, London) Scheffler, Samuel (2018), *Why Worry About Future Generations?* (Oxford University Press, Oxford).

UNESCO (2018), *Transforming the Future: Anticipation in the 21st Century* (Routledge, London and New York; UNESCO, Paris).

ТЕНДЕНЦІЇ

ВСТУП

За своїм визначенням, тренд — це, по суті, міра зміни за певний час у конкретному контексті. Незалежно від масштабу, всі тенденції ґрунтуються на тій чи іншій формі чи типі даних — кількісних або якісних.

Тенденції є рушійною силою суттєвих змін і зазвичай впливають S-подібною кривою. Таким чином, тренди зазвичай мають період, протягом якого вони повільно виникають, а потім набирають обертів. Тенденції мають схильність сповільнюватися при досягненні структурних меж та вирівнюватися. Усі тренди за визначенням неминуче закінчуються, але часто буває так, що їх можна пожвавити і відродити.

Мета аналізу тенденцій полягає в тому, щоб встановити широту та глибину розуміння розширеного сьогодення. Аналіз тенденцій має сприяти чіткому розумінню того, що ми вже спостерігаємо навколо себе, та виявляти можливі закономірності змін з минулого до теперішнього часу.

Більшість виявлених нами глобальних тенденцій з потенційними наслідками для мусульманських суспільств ґрунтуються на широко доступних даних. Відсутність даних може бути пов'язана з тим, що ці тенденції не досліджуються і не вивчаються або вони не визнаються як тенденції в принципі. Такі тенденції підтверджуються науковими та академічними джере-

лами. У кожному випадку ми наголошували на потенційних наслідках для майбутнього мусульманських суспільств.

Підкреслимо застереження: тренди – це не концентрація. Ми можемо багато зробити, щоб змінити, модифікувати і підштовхнути тенденції в позитивному напрямку.

НАСЕЛЕННЯ ТА МОЛОДЬ

За оцінками, мусульманське населення зросте до 2,19 мільярда до 2030 року та 2,76 мільярда до 2050 року. Мусульмани також є релігійною групою із найбільшою чисельністю молоді, в середньому майже 33%. Це обумовлено підвищенням народжуваності (2,9–2,6 дитини на одну жінку у 2015 р.), загальним покращенням стану здоров'я, зниженням дитячої смертності (40 смертей на 1000 у 2010 р.) та збільшенням очікуваної тривалості життя (66 років, очікується, що показник становитиме 73 роки до 2030 р.). Понад чверть молоді світу сповідують іслам (очікується, що до 2030 року показник зросте до 30%). Багато молодих людей прагнуть здобути освіту за межами своєї країни, і все більше з них вважають за краще не повертатися додому після закінчення навчання. Безробіття серед молоді в мусульманських країнах вище, ніж у середньому в світі. Слід пам'ятати про молодіжні тенденції, оскільки вони вплинуть на численні проблеми, що виникають на обрії.

Наслідки:

- Багато мусульманських країн відчуватимуть дедалі більше труднощів в забезпеченні базових потреб населення, кількість якого стрімко зростає.

- Мусульманські громади в середньому молодші і, отже, збережуть більший потенціал для подальшого зростання протягом найближчих десятиліть.

- Конкуренція за освіту, зайнятість і життя може призвести до потенційного зростання економіки, але тільки в тому випадку, якщо буде створена належна інфраструктура і більш привабливі можливості не перебуватимуть за кордоном. Неминучою буде боротьба за соціальне забезпечення, охорону здоров'я та неминучий тягар впаде на плечі наступного покоління.

- Мусульманські меншини в багатьох країнах стануть основними релігійними групами (у деяких країнах Європи) або значно більшими громадами (Індія або США).

- Якщо нинішня тенденція ісламофобії не ослабне, зростання населення може її посилити.

- Нестабільність і невпинні збройні сутички можуть призвести до появи втраченого покоління, яке не заповнить нішу і не займатиметься економічною діяльністю, необхідною для суспільств, що розвиваються.

Джерела

Index Mundi (<http://www.indexmundi.com>)

Pew Research Center (2011), The Future of the Global Muslim Population (<http://www.pewforum.org/files/2011/01/FutureGlobalMuslimPopulation-WebPDF-Feb10.pdf>)

Pew Research Center (2015), The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050 (http://www.pewforum.org/files/2015/03/PF_15.04.02_Projections FullReport.pdf)

Sherwood, Harriet (2017), “Muslims in Europe could double by 2050” The Guardian 30 November

United Nations High Commission for Refugees (2016), Global Trends: Forced Displacement in 2016 (<http://www.unhcr.org/uk/statistics/unhcrstats/5943e8a34/global-trends-forced-dis-placement-2016.html>)

United Nations. Population Division (2015), World Population Prospects, The 2015 Revision (<http://esa.un.org/unpd/wpp/>)

United Nations Development Programme (2015), Human Development Report 2015 (<http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hdr/2015-human-development-report/>)

НАВКОЛИШНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ЕКОЛОГІЯ

Якщо нинішні екологічні тенденції збережуться, більшість мусульманських країн зіштовхнуться з однією чи декількома з таких проблем: нестача прісної води, підвищення температури, опустелювання та підвищення рівня моря. У багатьох мусульманських країнах урбанізація, що прискорюється, призвела до посилення екологічного сліду, внаслідок чого в багатьох населених пунктах виникають заворушення. Життя ускладнюється відсутністю планів на випадок непередбачених обставин та наслідків зміни клімату.

Висновки

- Доступність основних ресурсів стане серйозною проблемою для багатьох мусульманських країн, а брак цих ресурсів неминуче призведе до зростання напруженості та конфліктів.

- Поява більшої кількості мегаполісів, ймовірно, створить додатковий тягар для мусульманських країн, які й без цього зазнають труднощів.

- Посилиться кількість біженців, які втікають внаслідок зміни клімату в мусульманських країнах.

- Підвищення рівня моря серйозно вплине на прибережні та низовинні райони багатьох мусульманських країн, які не зробили інвестицій для стримування цього явища.

Джерела

Carrington, Damian (2016), “Rapid polar warming ‘behind dramatic rise in extreme weather’” The Guardian 29 December

Geology.com (2015), Global Sea Level Rise Map (<http://geology.com/sea-level-rise/>)

National Oceanic and Atmospheric Administration, Geophysical Fluid Dynamics Laboratory (2007), Patterns of Greenhouse Warming Princeton: NOAA & GFDL (http://www.gfdl.noaa.gov/cms-filesystem-action/user_files/kd/pdf/gfdlhighlight_vol1n6.pdf)

The World Bank (2016), Urban Population Data ([http://data.worldbank.org/indicator/ SP.URB.TOTL](http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL))

UN Department of Economic and Social Affairs (2014), World Urbanization Prospects (<http://esa.un.org/unpd/wup/highlights/wup2014-highlights.pdf>)

United Nations Environment Programme (UNEP) (2008), Vital Water Graphics. Nairobi: UNEP (<http://www.unep.org/dewa/vitalwater/index.html>)

USDA National Resources Conservation Service (2003), Global desertification Vulnerability Map (http://www.nrcs.usda.gov/wps/portal/nrcs/detail/national/nedc/training/soil/?cid=nrcs142p2_054003)

Wallace-Wells, David (2017), “The Uninhabitable Earth: Famine, economic collapse, a sun that cooks us: What climate change could wreak - sooner than you think” New York Magazine July

ЗАБРУДНЕННЯ ТА МІСТА, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ В ЗОНІ НЕБЕЗПЕКИ

Людський вуглецевий слід завдає шкоди містам світу. Пік забруднення повітря припадає на зиму, коли можна знайти тверді частки за шкалою РМ_{2,5}. Показання РМ_{2,5} на глобальному півдні свідчать про концентрацію у повітрі різних речовин більше 700 мікрограмів на кубічний метр. ВООЗ встановила рівень 300 мікрограмів на кубічний метр як точку небезпечного забруднення повітря. Зростаючі мегаполіси та великі міста, багато з яких відносяться до центрів економічної діяльності, знаходяться під загрозою підвищення рівня моря, температури, повеней та нестачі води. Експерти сходяться на думці, що поріг живучості – це коли температура за вологим термометром перевищує 35°C (95°F), а вологість перевищує 90 відсотків. Навіть здорова людина померла б після кількох годин ураження. Прогнозується, що до 2100 року в багатьох містах Близького Сходу та екваторіальних районів Африки та

Азії середня літня температура становитиме 74–77 °C протягом шести найбільш сонячних годин дня.

Висновки

- Мусульманським містам необхідно розробити плани на випадок непередбачених обставин та підготуватися до масових переміщень та припливів населення. Масова міграція буде викликана або тим, що люди повинні стікатися до міст у пошуках ресурсів та роботи, або рятуватися від екологічної катастрофи.

- Міста, що опинилися в зоні ризику екологічної небезпеки, повинні розпочати обладнання будівель системами збирання та фільтрації води, а також екологічно безпечними системами кондиціонування повітря.

- Можна зробити кроки для боротьби з викидами вуглецю за рахунок використання альтернативних джерел енергії, таких як сонячна енергія або вітер.

- У ці й без того заплутані та складні часи поява міст-примар та подальше переміщення населення розірве зв'язок мусульман з їхньою історією та культурними цінностями і, таким чином, ще більше зробить їх відчуженими.

- Незважаючи на те, що мусульманські міста найбільше зачепили наслідки зміни клімату, відповідне рішення можна знайти спільними зусиллями та за підтримки решти світу.

Джерела

Leahy, Stephen (2017), “Parts of Asia may be too hot for people by 2100” National Geographic 2 August (<https://news.nationalgeographic.com/2017/08/south-asia-heat-waves-temperature-rise-global-warming-climate-change/>)

Ramsey, Lydia (2016), “These are the countries around the world with the worst air pollution”. Business Insider 27 September (<http://uk.businessinsider.com/countries-with-the-worst-air-pollution-2016-9?r=US&IR=T>)

The United Nations (2018), United Nations World Water Development Report 2018: Nature-Based Solutions for Water (Unesco, Paris) (<http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002614/261424e.pdf>)

Vidal, John (2017), “From heat waves to hurricanes, floods to famine: seven climate change hotspots” The Guardian 23 June (<https://www.theguardian.com/environment/2017/jun/23/from-heatwaves-to-hurricanes-floods-to-famine-seven-climate-change-hotspots>)

Watts, Jonathan (2017), “From Miami to Shanghai: 3C of warming will leave world cities below sea level” The Guardian 3 November (<https://www.theguardian.com/cities/2017/nov/03/miami-shanghai-3c-warming-cities-underwater>)

Worland, Justin (2015), “These cities may soon be uninhabitable thanks to climate change” Time 26 October (<http://time.com/4087092/climate-change-heat-wave/>)

МІГРАЦІЯ І БІЖЕНЦІ

Країни з мусульманською більшістю, як і раніше, роблять чистий внесок у глобальну міграцію, а витік мізків зі Сходу на Захід залишається не вигідним. Чисельність мусульманських біженців збільшилася до 65 мільйонів. У той час як основна увага приділяється біженцям в Європі, найбільші групи біженців перебувають в мусульманських країнах (більше 2 мільйонів в

Туреччині, понад 1 мільйон в Лівані та понад півмільйона в Йорданії). Близько 1,5 мільйона палестинців мешкають у 58 визнаних таборах біженців. За оцінками, один мільйон біженців втекли до Бангладеш з М'янми. Мусульмани також виявляються «економічними біженцями»; середнє безробіття в мусульманських країнах станом на 2013 рік становило 19,9%. Чисельність біженців-мусульман ще більше збільшиться з появою «кліматичних біженців». Посилення імміграційного законодавства на Заході провокує зростання націоналізму та ісламофобії, що погіршують становище мігрантів-мусульман. Торгівля людьми та викрадення дітей також викликають серйозне занепокоєння.

Висновки

- Криза з біженцями є важливим поворотним моментом для мусульманських суспільств, оскільки поколінням доводиться народжуватися у таборах чи на землях їх переселення за межами території їхніх батьків.

- Новою тенденцією стануть кліматичні біженці, мусульмани, які рятуються від екологічної катастрофи на своїх рідних землях.

- Мусульманське населення Європи збільшуватиметься, що сприйматиметься ісламофобами як загроза, але може представляти можливості для старіючого населення Європи, а також для самих мусульманських громад.

- Мусульманські біженці можуть зіткнутися з наростаючою ворожістю, страждати від відчуження та втрати людської гідності через зростання ісламофобії у формі крайнього націоналізму та фашистської поведінки.

Джерела

Asrar, Shakeeb (2017), “Rohingya crisis explained in maps” Al Jazeera 28 October (<http://www.aljazeera.com/indepth/interactive/2017/09/rohingya-crisis-explained-maps-170910140906580.html>)

BBC (2016), “What is the Middle East doing about the refugee crisis?” 2 February (<http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/35470894/what-the-middle-east-is-doing-about-the-refugee-crisis>)

Harvey, Fiona (2017), “Global warming will cause huge number of migrants to flee to Europe” The Guardian 22 December

McVeigh, Tracy and Mark Townsend (2016), “More than 65 Million displaced, 20 million flee-ing for their lives. But will the world face up to its biggest ever migration crisis?” The Observer 18 September

Pew Research Center (2017), Muslims in the EU, Norway, and Switzerland in 2050 (http://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/pf_11-29-17_muslims-update-22/)

Rankin, Jennifer (2016), “Human traffickers ‘using migration crisis’ to force more people into slavery” The Guardian 19 May (<https://www.theguardian.com/world/2016/may/19/human-traffickers-using-migration-crisis-to-force-more-people-into-slavery>)

ПОЛІТИКА ТА УПРАВЛІННЯ

В багатьох мусульманських країнах управління мутує від демократії до автократії і часто проходить через різні форми анократії, що спростовує кліше про те, що іслам за своєю суттю є антидемократичним.

Анократія — це ярлик, який відноситься до тих режимів, що страждають від політичної нестабільності та неефективності, в яких змішані демократичні та авторитарні риси і який дуже сприйнятливий до насильницьких спалахів і грубих змін у керівництві уряду. Багато мусульманських країн борються з постійною корупцією, і ця динаміка стала головним стримуючим фактором стабільності та політичної еволюції у всьому мусульманському світі. Оскільки внутрішні дебати про те, як інтегрувати шаріат і демократію, тривають як усередині ісламу, так і за його межами, варто зазначити, що перший є юридичною, а друга — політичною системою.

Висновки

- Мусульманські країни ще мають розробити політичні системи, які ефективно поєднують ісламські принципи зі складностями стабільного управління.
- Зосередження уваги на шаріаті може перешкоджати глибшому обговоренню політичних наслідків ісламського правління, шляхом фокусування питань ідентичності та цінностей виключно на правових аспектах.
- Суперечки щодо теократичної основи істинно ісламського уряду залишаються невирішеними.
- Корупція та відсутність прозорості є основними перешкодами для політичних реформ у багатьох країнах і, якщо їх не виправити, продовжуватимуть сприяти нестабільності.

Джерела

Bell, James (2013), *The World's Muslims: Religion, Politics and Society* Washington: Pew Research Center's

Forum on Religion & Public Life (<http://www.pewforum.org/files/2013/04/worlds-muslims-religion-politics-society-full-report.pdf>)

Marshall, Monty G. (2014), Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800-2013 Vienna: Center for Systemic Peace (<http://www.systemicpeace.org/polity/polity4x.htm>)

Otterman, Sharon (2003), Middle East: Islam and Democracy New York: Council on Foreign Relations (<http://www.cfr.org/religion/middle-east-islam-democracy/p7708>)

Transparency International (2015), Corruption Perceptions Index 2014 (<http://www.transparency.org/cpi2014/>)

ЕКОНОМІКА ТА ЕНЕРГЕТИКА

Багатство, накопичене в мусульманських країнах, вкрай нерівномірне і дозволяє припускати, що розкіш може не дорівнювати кращому життю. Багато мусульманських держав мають дві спільні риси: сильну залежність від експорту природних ресурсів та залежність від іноземної робочої сили та ноу-хау. Ще одним важливим фактором, що впливає на економіку багатьох мусульманських країн, є енергетика. Мобільні послуги повинні змінити не лише фінансові послуги та економіку мусульманських країн, але й створити альтернативну фінансову систему. Фінансові установи, що відповідають шаріату, та ісламський банкінг також шукають кращі шляхи розвитку. Ці установи представляють понад 2 трильйони доларів, 1% світових активів; і ця цифра має значно зрости. Однак ісламські

банківські та фінансові інститути незмінно пов'язані з західними економічними структурами, тобто з капіталізмом, що перебуває у стані гострої кризи.

Висновки

- Дуже небагато мусульманських країн активно розвивають свій власний капітал знань як стійкий ресурс і ще меншою мірою як експорт.

- Більшість мусульманських країн надмірно залежить від запасів нафти, щоб компенсувати брак основних ресурсів.

- Багато мусульманських країн покладаються на іноземну робочу силу – як кваліфіковану, так і некваліфіковану – для виконання різних робіт та надання послуг.

- Мобільні послуги дозволяють більш бідним та віддаленим прошаркам мусульманського населення брати участь у спільній економіці.

- Ісламські фінансові інститути та банківська справа можуть стати альтернативою західним капіталістичним економічним системам.

- Інновації та дослідження змін економічних та енергетичних тенденцій у мусульманському світі необхідні для виживання у майбутніх економічних міхурах, рецесіях та крахах.

Джерела

International Labour Organization (2015), Labour market trends analysis and labour migration from South Asia to Gulf Cooperation Council countries, India and Malaysia (http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---migrant/documents/publication/wcms_378239.pdf)

Irfan, Harris (2014), “Can Islamic finance save capitalism?” The Guardian 4 December (<https://www.theguardian.com/sustainable-business/2014/dec/04/could-islamic-finance-so-lution-capitalism>)

OECD (2007), Innovation and Growth: Rationale for an Innovation Strategy. (<http://www.oecd.org/science/inno/39374789.pdf>)

Revenue Watch Institute (2013), The 2013 Resource Governance Index (http://www.resource-governance.org/sites/default/files/rgi_2013_Eng.pdf)

The Economist (2013), “The Road to Renewal” (<http://www.economist.com/news/international/21570677-after-centuries-stagnation-science-making-comeback-islamic-world-road>) The World Bank (2016), Energy & Mining Data (<http://data.worldbank.org/topic/energy-and-mining>)

Treadlines Research (2013), Peak Oil Depletion Scenarios (<http://trendlines.ca/free/peakoil/Scenarios/scenarios.htm>)

НАУКА ТА ТЕХНОЛОГІЯ

Наука та техніка — одна з найзапущеніших областей у мусульманських країнах. Мусульманські держави, за небагатьма винятками, не інвестують у дослідження та розробки та не виробляють наукові й технологічні продукти та процеси. Тільки Малайзія виділяє понад 1% свого ВВП на НДДКР, і лише чотири країни виділяють на НДДКР понад 0,5% свого ВВП. Внески мусульманських країн у наукові журнали, публікації та патенти вкрай непропорційні. Відсутність уваги до науки та техніки глибоко іронічна, якщо не

трагічна, враховуючи внесок класичної мусульманської цивілізації в науку та техніку.

Висновки

- Зростає розрив у науково-технічних знаннях між мусульманськими країнами та промислово розвиненими державами, а також між жменькою мусульманських країн, які виробляють науково-технічну продукцію, та іншими мусульманськими державами.

- Нинішня ситуація мало що робить для того, щоб розвіяти уявлення про те, що іслам антинауковий та антитехнологічний; та забезпечує залежність від зовнішніх джерел наукових знань.

- Низький рівень НДДКР у більшості мусульманських суспільств також ускладнить диверсифікацію їхньої економічної діяльності. Без значних інвестицій у НДДКР та інновації у більшості цих країн, ймовірно, не залишиться іншого вибору, крім як вдатися до сфер з низькою доданою вартістю, такою як туризм.

Джерела

Sawahel, Wagby (2010), “Building scientific and technological talent in the Broader Middle East and North Africa region (BMENA) Arab capability status, present development, and pro-posed action plan.” American Association for the Advancement of Sciences. (https://www.aaas.org/sites/default/files/migrate/uploads/BTC_Sawahel_E.pdf)

The World Bank (2016), Science & Technology Data (<http://data.worldbank.org/topic/science-and-technology>)

UNESCO (2016), The Future of Scientific Advancement to the United Nations (<http://unesdoc.org/>)

unesco.org/images/0024/002458/245801e.pdf)

Zewail, Ahmed (2011), “The Middle East is ripe for a scientific revolution” New Scientist

ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ І ТЕРРОРИЗМ

Мусульманські країни та громади постраждали від 9 із 15 найтриваліших військових конфліктів у світі. З 15 збройних конфліктів, що тривають, з найбільшою кількістю жертв 14 відбуваються між мусульманськими країнами або групами. Щодо військових витрат у відсотках від ВВП, 14 із 20 перших країн світу є переважно мусульманськими. З 1980 року в мусульманських країнах було зареєстровано 410 терактів, внаслідок яких загинуло 18 682 особи та поранено 33 140 осіб. Проте останні два десятиліття були найкривавішими: було скоєно понад 150 нападів, внаслідок яких 7000 людей загинули та трохи більше 13 000 отримали поранення.

Висновки

- Збройні конфлікти завдають важких втрат мусульманським країнам, виснажуючи ресурси і перешкоджаючи досягненню вищого рівня життя.

- Мусульманська ідентичність та ісламська теологія були об'єднані військовою риторикою та логікою, а радикальний «ісламський тероризм» ще більше посилює цю ситуацію.

- Війна посилює негативні економічні та політичні тенденції, зводячи нанівець можливості покращення стану суспільства.

- Тероризм посилює та ускладнює сучасну війну, оскільки він сіє страх, скорочує кількість ненасильницьких рішень та позбавляє легітимності мусульманські організації та групи, які прагнуть політичної влади.

Джерела

Council on Foreign Relations (2015), “Global Conflict Tracker” (<http://www.cfr.org/global/global-conflict-tracker/p32137#!/>)

International Committee of the Red Cross (2008), “How is the Term “Armed Conflict” Defined in International Humanitarian Law?” Opinion Paper March 2008 (<https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/opinion-paper-armed-conflict.pdf>)

SIPRI Military Expenditure Database (<https://www.sipri.org/databases/milex>)

Wars in the World (2015), “Map Ongoing Conflicts” (<http://www.warsintheworld.com/?page=static1329446051>)

Wikipedia (2015), “List of ongoing armed conflicts” (https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_ongoing_armed_conflicts)

Wikipedia (2016), “List of Islamist terrorist attacks” (https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Islamist_terrorist_attacks)

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Islamist_terrorist_attacks

КІБЕРАТАКИ ТА КІБЕРВІЙНИ

Кіберпростір складається з транзакцій інформації з одного комп'ютера на інший. Різні форми шкід-

ливих програм можуть використовуватися для атак на окремих осіб, групи, корпорації та уряди. Співтовариства хакерів і вірусів можуть працювати просто для досягнення однієї мети або навіть потенційно почати кібервійну. У 2016 році в середньому на день відбувалося понад 200 000 кібератак шкідливого програмного забезпечення. Істотне зростання використання дронів та іншого безпілотного обладнання, здатного вести спостереження та цілеспрямовано вбивати, свідчить про новий підхід до війни. Наступним кроком стануть роботи-вбивці, загальний термін для автономних систем озброєння або смертоносних автономних систем озброєння (LAWS). LAWS здатні ідентифікувати та вибрати мету, за необхідності коригувати свою поведінку та розгортати сили без втручання людини. Роботи-вбивці потенційно можуть бути досить популярними серед держав, оскільки вони знижують вартість життів під час війни. Цілком імовірно, що більшість їхніх жертв будуть мусульманами.

Висновки

- Мусульманські країни стикаються зі зростаючими загрозами кібератак і кібервійн.
- Для вирішення цього завдання їм необхідно виділити ресурси для підготовки кваліфікованих кадрів, підвищення комп'ютерної грамотності та створення нових установ, що займаються питаннями кіберосвіти та кібербезпеки.
- Через велику кількість конфліктів загалом, а також за участю західних сил мусульманські країни, ймовірно, стануть мішенями для тестування нових пристроїв та технологій кібервійни, таких як LAWS.

- Мусульманські спільноти повинні розпочати обговорення правових та етичних наслідків появи роботів/дронів, кібер-епохи та штучного інтелекту; і включити ці обговорення в рамки глибшого розуміння прав та гідності людини.

Джерела

Herzog, Rudolph (2012), “Rise of the Drones: Drone technology spans a century’s worth of science fiction and military research.” Lapham’s Quarterly (<https://www.laphamsquarterly.org/spies/rise-drones>)

Horton, Scott (2015), Lords of Secrecy: The National Security Elite and America’s Stealth Warfare (Nation Books, New York)

Threat Cloud Intelligence “Live Cyber Attack Threat Map” (<https://threatmap.checkpoint.com/ThreatPortal/livemap.html>)

Markoff, John (2014), “New Weapons Pick Whom to Kill” The New York Times International Weekly 23 November

Nougayrede, Natalie (2017), “Beware: this cyber warfare threatens every democracy” The Guardian 4 November

Singer, P.W. and Allan Friedman (2014), Cybersecurity and Cyberwar: What Everyone Needs to Know (Oxford University Press, New York)

ОСВІТА ТА ТВОРЧІСТЬ

Вже ведуться великі дебати про те, як реформувати та впровадити освіту в мусульманських суспіль-

ствах у все більш взаємопов'язаному, складному та глобалізованому світі. Виклики, з якими стикається така ідея, величезні з огляду на сучасні тенденції освіти в мусульманських країнах. Майбутні покоління матимуть значно нижчий рівень неписьменності. Освіта в мусульманському світі гостро потребує капітального ремонту з приділенням більшої уваги гуманітарним та соціальним наукам, що потребує значно більшої частки національних ресурсів і, зрештою, досить радикальних реформ. Мусульманські суспільства мають багату культуру та високий потенціал для творчої діяльності. Тим не менш, ми також можемо з такою самою впевненістю стверджувати, що не існує жодних освітніх та інституційних структур, які б культивували та забезпечували захист творчих талентів або що дозволило б системі освіти досягти успіху та зробити суттєвий стрибок на наступний рівень, де вона б могла мати глобальний вплив.

Висновки

- У той час як рівень грамотності в мусульманських суспільствах у відносному вираженні покращується, необхідно приділяти велику увагу початковій та середній освіті, щоб підтримувати та покращувати поточні тенденції.

- Система вищої освіти потребує нагальних реформ, щоб подолати дефіцит знань, з яким стикається мусульманське суспільство.

- Необхідно покращити освіту в галузі соціальних та гуманітарних наук, а викладання в галузі природничих та технічних наук має проводитися більш критично.

- Зрештою, нездатність розробити надійну, орієнтовану на майбутнє систему освіти відправить мусульманські країни на регіональне дно.

Джерела

Martin Prosperity Institute (2015), The Global Creativity Index 2015 (<http://martinprosperity.org/media/Global-Creativity-Index-2015.pdf>)

OECD (2015), OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2015 Innovation for growth and society (http://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-science-technology-and-industry-scoreboard_20725345;jsessionid=9lrevb4m8qug.x-oecd-live-02)

SCImago Journal & Country Rank (2015), Country Ranking (http://www.scimagojr.com/countryrank.php?area=0&category=0®ion=all&year=all&order=it&min=0&min_type=it) UNESCO Institute for Statistics (2015), UIS Education Survey (<http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/BrowseEducation.aspx>)

United Nations Development Programme (2015), Human Development Report 2015 (<http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hdr/2015-human-development-report/>)

ЗДОРОВ'Я І ДОБРОБУТ

Мусульмани страждають від найгірших санітарних та оздоровчих умов. В міру того як дієтичні та медичні досягнення встановлюють вищі стандарти глобальної охорони здоров'я, добробут також стає важ-

ливою проблемою через більшу соціальну обізнаність та інноваційний потенціал для її покращення. Протягом 2000-х глобальна тенденція полягала у тому, щоб зміститися у бік збільшення державних витрат на охорону здоров'я. Однак, мусульманські країни рухалися в протилежному напрямку, дедалі більше покладаючись на приватне фінансування. Охорона здоров'я в мусульманських країнах стає конкурентоспроможною на глобальному рівні завдяки збільшенню кількості підготовлених фахівців та більш складної допомоги, оскільки акцент зміщується з виживання на якість у пізнішому віці. Оскільки населення живе довше, загроза хронічних захворювань потребує більшої уваги. У міру того, як більшість молоді починає старіти, знадобляться профілактична допомога та знання про дієту. Існують три тенденції, які становлять серйозні загрози у майбутньому: нові показники ожиріння, вроджені дефекти та погане ставлення до психічного здоров'я.

Висновки

- У сукупності мусульманські країни знаходяться на порозі серйозного переходу від статусу країн, що розвиваються, до розвинених у плані охорони здоров'я.

- На охорону здоров'я виділяється невелика частина ВВП, а загальний бюджет охорони здоров'я значною мірою залежить від приватних та іноземних пожертвувань.

- Найбільшою проблемою охорони здоров'я, з якою стикнеться мусульманське суспільство в найближчому майбутньому, є психічне здоров'я – резуль-

тат не лише конфліктів та переміщень, а й молодого населення, яке страждає від безробіття та відчуження.

- Нестача уваги до науки та технологій є основною перешкодою для мусульманської охорони здоров'я, але нові досягнення в галузі технологій та більш тісний взаємозв'язок -культур відкривають можливість для мусульманських суспільств.

Джерела

Ciftci, Ayse (2012), "Mental Health Stigma in the Muslim Community" Stigma 7:1 (<https://quod.lib.umich.edu/j/jmmh/10381607.0007.102/-mental-health-stigma-in-the-muslim-community?rgn=main;view=fulltext>)

Koenig, Harold and Saad Al Shohaib (2014), Health and Wellbeing in Islamic Societies: Background Research and Applications (Springer, New York)

March of Dimes (2006), "Global Report on Birth Defects" (http://www.webcitation.org/query?url=http://www.marchofdimes.com/downloads/Birth_Defects_Report-PF.pdf&date=2012-08-19)

Mokdad, Ali (2017), "Arab countries living longer but battling chronic disease" Institute for Health Metrics and Evaluation. (<http://www.healthdata.org/news-release/arab-countries-living-longer-battling-chronic-disease>)

The Economist (2017), "Pocket World in Figures: Highest Obesity" 22 August (<http://www.economist.com/node/8846631>)

Selway, Joel Sawat (2015), Coalition of Wellbeing: How electoral rules and ethnic politics shape health policy in developing countries (Cambridge University Press, New York)

Гендерна нерівність

Гендерна нерівність, безумовно, є серйозною проблемою в мусульманських країнах, за деякими винятками. Але є ще величезний запас для покращення ситуації. Загалом жінкам-мусульманкам доводиться боротися з глибоко незбалансованою гендерною конфігурацією, яка ставить їх на другорядне місце порівняно з чоловіками. Спірне поняття опіки (кавамун) чоловіків над жінками дозволило запровадити дуже обмежувальне законодавство для жінок у країнах, де шаріат є державним законом. Загалом присутність жінок у навчальних закладах значно збільшилася, що свідчить про те, що в міру того, як все дедалі більше жінок здобувають освіту, вони будуть більш критично ставитися до того, щоб просто вписатися в традиційні ролі, і, отже, на горизонті можуть ховатися подальші зміни.

Висновки

- Рівність в освіті та можливостях для жінок визначатиме майбутнє багатьох мусульманських країн та майбутнє мусульманського світу загалом.
- Дуже багаті і дуже бідні мусульманські держави, мабуть, демонструють незначний прогрес у напрямку гендерної рівності.
- Мусульманські жінки займають лідируючі позиції в політиці, економіці та культурі в багатьох мусульманських країнах, що свідчить про регіональні соціальні та культурні відмінності у відносинах між статями.

Джерела

Pew Research Center (2013), The World's Muslims: Religion, Politics and Society (<http://www.pewforum.org/files/2013/04/worlds-muslims-religion-politics-society-full-report.pdf>)

Safrat Project (2013), Gender, Sexuality & Islam (<http://www.safraproject.org/index.html>)

United Nations Human Development Program (UNDP) (2015), Human Development Indicators

([http://www.google.com/publicdata/explore?ds=ife8n327iup1s_&ctype=b&strail=false&bcs=d&nslm=s&met_y=indicator_103706&scale_y=lin&ind_y=false&met_x=indicator_137506&scale_x=lin&ind_x=false&ifdim=country&ind=false&icfg=&hl=en&dl=en#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nslm=h&met_y=indicator_68606&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country&idim=country:18203:21903:1303:10303:9303:13903:12903:18703&ifdim=coun-try&hl=en_US&dl=en&ind=false](http://www.google.com/publicdata/explore?ds=ife8n327iup1s_&ctype=b&strail=false&bcs=d&nslm=s&met_y=indicator_103706&scale_y=lin&ind_y=false&met_x=indicator_137506&scale_x=lin&ind_x=false&ifdim=country&ind=false&icfg=&hl=en&dl=en#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nslm=h&met_y=indicator_68606&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country&idim=country:18203:21903:1303:10303:9303:13903:12903:18703&ifdim=country&hl=en_US&dl=en&ind=false))

United Nations Human Development Program (UNDP) (2015), Human Development Report (<http://hdr.undp.org/en/2015-report>)

РЕЛІГІЯ І КУЛЬТУРА

Існує безліч способів виміряти вплив ісламу на життя сучасних мусульман. Підхід, який ми обрали, полягає в дослідженні віри як ключового фактору у формуванні їхнього світогляду. В анкетуваннях, проведених дослідницьким центром Pew Research Center, були опитані особи, які проживають в мусульманських

громадах, у державах із мусульманською більшістю та меншістю. За своєю суттю запитання піддавали сумніву сприйняття ісламу щодо терпимості, насильницької агітації, моралі та обов'язковості навернення до цієї релігії. Ці запитання також вивчали думки про закони шаріату, чи він має бути законом країни або лише законом в окремих громадах. Незважаючи на те, що багато мусульман згодні з тим, що «іслам — це мирна релігія», існує фундаментальна розбіжність в позиціях щодо того чи слід розуміти Священний текст буквально або ж тлумачити його більш контекстуально та метафорично.

Що стосується культурних продуктів, мусульманські суспільства в основному поділяються на дві групи: країни, які виробляють оригінальні місцеві культурні продукти, та держави, які імпортують культуру із Заходу. До останньої категорії належать безліч держав, які оптом купили музеї та інші культурні артефакти на Заході. Обидві ці суперечливі напрямки мають тенденцію до продовження.

Джерела

Appadurai, Arjun (2013), *The Future as Cultural Fact* (Verso, London)

Ma, Alexander (2017), “The Louvre is opening a Middle East outpost in Abu Dhabi - and the building looks amazing” *The Independent* 7 September (<http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/louvre-abu-dhabi-opening-art-museum-uae-middle-east-a7934456.html>)

Pew Research Center (2006), *The Great Divide: How Westerners and Muslims See Each Other*. (<http://>

www.pewglobal.org/2006/06/22/the-great-divide-how-westerners-and-muslims-view-each-other/)

Pew Research Center (2013), *The World's Muslims: Religion, Politics and Society* (<http://www.pewforum.org/files/2013/04/worlds-muslims-religion-politics-society-full-report.pdf>)

UNESCO (2016), *Learning to live together* (<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/cultural-diversity/>)

РОЗВАГИ ТА СПОРТ

Мусульманські суспільства мають потенціал, який не залишився непоміченим індустрією розваг та спорту. Так само інвестиції вливаються в сучасні розважальні центри, місця для спортивних заходів та туризм. Західні продукти завжди викликали конфлікт у мусульманських суспільствах, проте весь спектр поглядів на ці продукти схиляється до їх прийняття. Подібним чином мода і художники звертають увагу на привабливість мусульманського та скромного стилю. Мова та традиції добре підходять для прийняття популярних західних музичних тенденцій з деякими змінами у змісті. 2022 стане початком ери професійних спортивних заходів в мусульманських суспільствах з початком чемпіонатом світу в Катарі. Майбутні Олімпійські ігри, які відбудуться в мусульманському світі, стануть кульмінацією впливу мусульманського світу на світ спорту.

Джерела

Al Jazeera (2018), “Saudi authority to invest \$64bn in entertainment” DPA News Agency (<https://www.aljazeera.com/news/2018/02/saudi-authority-invest-64bn-entertainment-180222141517136.html>)

Kwok, Yenni (2014), “Hollywood movies in Arab countries: A love and hate relationship”. CNN 23 April (<http://edition.cnn.com/2014/04/23/world/meast/middle-east-hollywood-films-censorship-survey/index.html>)

Morgan, Philipa (2017), “Fashion Prediction for the Season Ahead” Vogue Arabia 11 May (<https://en.vogue.me/fashion/middle-east-fashion-trends-2017/>)

Northwestern University in Qatar, Doha Film Institute (2016), Media Industries in the Middle East (<http://www.mideastmedia.org/industry/2016/>)

Polglase, Katie (2015), “Pop Music and the Middle East: Political and cultural change don’t have to go hand in hand” Varsity 3 March (<https://www.varsity.co.uk/comment/8339>) Repucom (2015), “Emerging Giants: Defining the Trend: How increasing investment from Asia and the Middle East is turning them into sport’s Emerging Giants” (<http://niensports.com/wp-content/uploads/Repucom-Emerging-Markets.pdf>)

Shahid, Omar (2014), “Halalywood: The rise of the Islamic entertainment industry” Aquila Style 3 April (<https://www.aquila-style.com/focus-points/halalywood/62379/>)

ІСЛАМОФОБІЯ ТА ПІДЙОМ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ПРАВИХ

Концепція ісламофобії увійшла до масового дискурсу приблизно в той же час, коли ультраправі чиновники та політики перемогли на виборах по всьому Заході. Виник новий рух, відомий як альтернативні праві. Термін ісламофобія викликав багато суперечок та наукових дебатів. Нині ісламофобія є ключовим предметом обговорення законодавчих органів у всіх країнах на Заході. Окремі сплески ксенофобії, спрямовані проти мусульман останніми роками, є прямим наслідком політичних промов сповнених ненависті та образу мусульман зображеного у ЗМІ. Ісламофобська політика варіюється від заборони символічних предметів одягу та використання арабської мови до переслідувань з боку держави, таких як мусульмани-уйгури у Китаї та мусульмани-рохінья у М'янмі.

Висновки

- Ісламофобія – це поняття, яке глибоко вкоренилося в західній культурі, мові та суспільстві. Для того, щоб вирвати його з корінням сутність розмови повинна зміститися з суперечок про свободу слова та національні традиції до мультикультуралізму, суспільного визнання минулих помилок та прагнення покращувати ситуацію.
- Мусульмани мають усвідомлювати небезпеки, які становить піднесення вкрай правих по цілому світу.
- Мусульмани є найімовірнішою мішенню ксенофобського дискурсу цих партій, оскільки вони втілюють у собі багато рис того, що вони ненавидять або чого побоюються.

- Слід перешкоджати формуванню політичних партій, програма яких ґрунтується на расистських чи нацистських принципах, та піддавати осуду коаліції з такими партіями.

Джерела

Esposito, John L. and Ibrahim Kalin (2011), *Islamophobia: The challenge of pluralism in the 21st Century* (Oxford University Press, New York)

European Parliament Anti-Racism and Diversity Intergroup (<https://www.ardi-ep.eu/tag/islamophobia/>)

Gross, Bertram (1985), *Friendly Fascism: The new face of power in America* (Black Rose Books, Quebec)

Hauslohner, Abigail (2016), “How a series of fringe anti-Muslim conspiracy theories went mainstream - via Donald Trump” *The Washington Post* 5 November

House of Commons, Canada (<http://www.ourcommons.ca/en>)

New York Times (2016), “Europe’s Rising Far Right: A Guide to the Most Prominent Parties” *New York Times* 4 December (<https://www.nytimes.com/interactive/2016/world/europe/europe-far-right-political-parties-listy.html>)

OSCE, ODIHR Hate Crime Reporting (<http://hatecrime.osce.org/2016-data>)

PEW Research Centre (2017), “Nearly all Muslims, Jews, Hindus live in countries where their group was harassed in 2015” (<http://www.pewforum.org/2017/04/11/nearly-all-muslims-jews-hindus-live-in-countries-where-their-group-was-harassed-in-2015/>)

СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

Платформи соціальних мереж також засновані на алгоритмах, які можуть пропонувати в вашій стрічці те, що ви уподобали раніше, і поміщати вас до групи людей зі схожими ідеологіями та бажаннями. Соціальні мережі розкривають суспільству інформацію до рівня інформаційного ожиріння, коли люди стають перевантажені інформацією. Поряд із розвиненими знаннями в галузі відеомонтажу та джерел інформації цей інформаційний потік наповнили фейкові новини та теорії змови. Подібні технології та зовнішні фактори, що сприяють поширенню соціальних мереж, також розвивають ШІ небаченим раніше чином. У міру просування ШІ до автоматизації всіх завдань, як когнітивних, так і фізичних, він вплине на економіку (потенційно 11 мільйонів людей у всьому світі стануть безробітними до 2050 року). Наступна лінійка робіт варіюватиметься від догляду та іншої цілодобової рутинної роботи до інтерактивних друзів, секс-роботів та солдатів.

Висновки

- З цим новим способом соціального дискурсу як мусульманське населення, так і уряди стикаються з більш серйозними проблемами у сфері громадянського порядку та прозорості. Спроби контролювати ці платформи призведуть до посилення хаосу та загальної нестабільності в регіоні.

- Накопичення даних буде настільки ж важливою темою для мусульман, як і для решти світу, оскільки корпоративні та державні інтереси та торгівля даними призведуть до посилення маркетингового профілю-

вання. Розпізнавання осіб та алгоритмічні функції соціальних мереж можна використовувати для боротьби з інакодумством та потенційними насильницькими злочинами.

- Необхідна зміна парадигми в мусульманських економічних системах, щоб компенсувати потенційну втрату робочої сили, прогнозовану в найближчому майбутньому.

- Мусульманські освітні системи необхідно буде реформувати, щоб підготуватися до економіки, заснованої на штучному інтелекті та великих обсягах даних. Якщо цього не станеться, робоча сила мусульманських країн не зможе конкурувати на світовому ринку.

- Розвиток штучного інтелекту та поява роботів порушують деякі глибокі моральні та етичні питання, які вимагають невідкладної уваги з боку мусульманських вчених та мислителів.

Джерела

Alexander, Anne (2012), “Digital Generation” Critical Muslim 1 (Hurst, London)

Ford, Martin (2015), The Rise of the Robots: Technology and the Threat of Mass Unemployment (Basic Books, New York)

Future Timeline.net (2016), The last job on Earth: imagining a fully automated world (<http://www.futuretimeline.net/videos/40.htm#.VtHXoVLmyYP>)

Hawking, Stephen, et. al (2014), “Stephen Hawking: “Transcendence looks at the implications of artificial intelligence - but are we taking AI seriously enough?” The Independent 1 May (<http://www.independent.co.uk/news/science/stephen-hawking-transcendence-looks->

at-the-implications-of-artificial-intelligence-but-are-we-taking-9313474.html)

Mar, Alex (2017), "Love in the time of robots" Wired 17 October

Newton, Casey (2017), "More countries are using social media to crack down on dissent, study finds: What Russia and China taught the world about Facebook" The Verge 14 November (<https://www.theverge.com/2017/11/14/16646192/freedom-on-the-net-2017-freedom-house-facebook-social-media>)

Nilsson, Nils J. (2015), "The Future of Work: Automation's Effect on Jobs- This time is different" Pacific Standard October (<http://www.psmag.com/business-economics/the-future-of-work-automations-effect-on-jobs-this-time-is-different>)

Sherwell, Philip (2017), "When people begin to run out of power, send in the carers who never grow old" The Sunday Times 22 October

ІСЛАМ І РЕЛІГІЙНА ДУМКА

Зусилля щодо реформування ісламу мають довгу історію. Можливо, найпомітніша субтенденція обертається навколо повторного тлумачення Корану. Дослідження Корану варіюється від «сучасних» підходів до ліберальних та гуманістичних поглядів, феміністського куту зору на Коран, підкреслення традиційної жіночої точки зору та всього діапазону в проміжку вищезазначеного. Друга субтенденція зосереджена на переосмисленні шаріату, або, точніше, макасід аль-шаріа, або вищих завдань шаріату. Третя субтенденція

зосереджена навколо критичного прочитання, про що свідчить безліч книг про іслам зі словом «критичний» у назві. Нарешті, четверта субтенденція заснована на роботі організацій, орієнтованих на глобальні реформи, та окремих учених зі світовим впливом.

Висновки

- Більш сучасне, гуманне та інклюзивне тлумачення Корану, яке б широко сприймалося більшістю мусульман, змусило б іслам відійти від закостенілої традиції в напрямку бачення справедливості, рівності та краси, корені якого сягають Священного тексту.

- Перегляд шаріату, заснований на вищих завданнях цієї законодавчої системи, сповнить енергією мусульманські суспільства і вирішить багато важливих соціальних, політичних і культурних питань.

- Праця вчених-реформістів, як і більшість академічних ідей, вплине на майбутні покоління, які будуть більш схильні та зацікавлені у переосмисленні проблемних аспектів мусульманських суспільств та виробленні життєздатних рішень.

- Якщо ці тенденції досягнуть точки зльоту, вони можуть справити реформуючу дію, і майбутнє не повторить недавнє минуле.

Джерела

Abu Zaid, Nasr (2004), *Rethinking the Qur'an: Towards a Humanistic Hermeneutics* (Humanistics University Press, Utrecht)

Arkoun, Mohammed (1989), *Rethinking Islam: Common Questions, Uncommon Answers* (West-view Press, Boulder)

Attia, Gamal Eldin (2007), *Towards Realization of the Higher Intents of Islamic Law: Maqasid al- Shariah* (IIIT, London)

Ayoub, Mahmoud, editor (2012), *Contemporary Approaches to the Qur'an and Sunnah* (IIIT, London)

Barlas, Asma (2002), *'Believing Women' in Islam: Unreading Patriarchal Interpretations of the Qur'an* (University of Texas Press, Houston)

Duderija, Adis, editor (2014), *Maqasid Al-Shari'a and Contemporary Reformist Muslim Thought: An Examination* (AIAA)

Al-Ghazali, Zainab (2008), *Fawkiyah Sherbini, Taysir Al-Tafsir* (Maktabat Al-Iman Li-atiba'a Wa Al-Nashr Wa-al-Tawzi, Cairo)

Hamzah, Kariman (2010), *Allu luWa Al-Marjan Fi Tafsir al-Qur'an* (Maktabat Al-Shuruq Al-Dawliyah, Cairo)

Ramadan, Tariq (2009), *Radical Reform* (Oxford University Press, Oxford)

Saeed, Abdullah (2006), *Interpreting the Qur'an: Towards A Contemporary Approach* (Routledge, London)

Sardar, Ziauddin (2012-), editor, *Critical Muslim*

Sardar, Ziauddin (2011), *Reading the Qur'an: The Contemporary Relevance of the Sacred Text of Islam* (Hurst, London)

НЕПЕВНІСТЬ ТА НЕЗНАННЯ

Здається, що чим більше ми знаємо, тим більше ми не знаємо. Непевність - це множинність. Це результат усіх проблем, з якими стикаються мусульманські суспільства, які взаємодіють одне з одним. І це осо-

бливо впливає на молодь, яка може в цей час боротися з безробіттям, відчуженням, бути стурбованою політичною ситуацією у своїх державах та узгоджувати традиційні погляди з вимогами сучасності. Незнання — таке ж важливе поняття, як і знання. Американський професор історії науки Роберт Проктор назвав це дослідження: агнотологія. З'являється дедалі більше міждисциплінарних та трансдисциплінарних академічних робіт, у яких досліджується зв'язок незнання з освітою, наукою та продукуванням знань.

Висновки

- Мусульманські суспільства мають задуматися про властиве всім навколо них незнання і проаналізувати, що відомо, що невідомо, і що ми знаємо, те невідоме, а що те, що ми не знаємо, ми не знаємо.

- У мусульманських суспільствах прагнення конкурувати на світових ринках чи рухатися у бік західного стилю управління та інкорпорації західної культури породжують різні види незнань і можуть занурити мусульманські суспільства у ще більшу невпевненість.

- Незнання та невпевненість породжують ісламофобію. Розуміння незнання матиме важливе значення для боротьби зі спотвореними уявленнями про іслам та мусульман.

- У ці часи неприборканого невігластва та невизначеності мусульманські суспільства мають чудову можливість побудувати ефективні системи освіти з нуля. З усвідомленням та вивченням незнання та невизначеності нова міждисциплінарна та трансдисциплінарна структура освітньої інфраструктури може побачити повернення до плідного впливу, який му-

сульманський світ справляв на у весь світ у класичний період.

- Для мусульманських суспільств ці висновки стануть викликом, оскільки глобальне потепління, автоматизація, і, як наслідок, війна та соціальні й політичні хвилювання вийдуть за межі посередництва та контролю. Належне усвідомлення та праця з незнанням та непевністю можуть допомогти мусульманським державам упоратися з проблемами постнормальних часів.

Джерела

Callon, Michael, Pierre Lascoumes and Yannick Barthe (2001), *Acting in an Uncertain World* (The MIT Press, Cambridge MA)

DeNicola, Daniel R. (2017), "The Construction of Ignorance" *The Philosopher's Magazine* 79 October

Firestein, Stuart (2012), *Ignorance: How It Drives Science* (Oxford University Press, Oxford) Proctor, Robert N. and Londa Schiebinger (2008), *Agnology: The Making and Unmaking of Ignorance* (Stanford University Press, Stanford)

Nichols, Tom (2017), *The Death of Expertise: The Campaign against Established Knowledge and Why it Matters* (Oxford University Press, New York)

Nowotny, Helga (2016), *The Cunning of Uncertainty* (Polity Press, Cambridge)

Watson, Peter (2014), *The Age of Nothing: How We Have Sought to Live Since the Death of God* (Weidenfield and Nicolson, London)

ТРИВОГА І НЕЗВИЧНІСТЬ

Світ стає дедалі більш незвичним. Ефект метелика немов на стероїдах веде нас від посухи, яка веде до революції на дальньому кінці світу, до ненависті та протесту, яка стала результатом цього за сотні миль та до подальшої ескалації зміни клімату. Тепер додайте до цього процесу штучний інтелект та подивіться, наскільки дивними стануть всі речі. Тривога - це зрозумілий побічний ефект, як фізична, так і психічна проблема. Конфлікти та переслідування мусульман тут та там і в інших місцях роблять появу тривоги неминучою. Кількість дітей, зачеплених цими війнами та конфліктами, сіє насіння майбутнього поганого психічного здоров'я. Тривога може призвести до самогубства. У всьому світі приблизно 800 000 чоловік на рік кінчають життя самогубством, тобто одна людина кожні сорок секунд. Самогубство є другою причиною смерті людей віком від 15 до 29 років у всьому світі.

Висновки

- Дедалі більша незвичність світу вплине на мусульманські країни так само сильно, як і на інші країни планети. Щоб подолати тенденцію до незвичності, нам потрібно оцінити складність і взаємопов'язаність глобалізованого світу.

- Мусульманські громади повинні працювати над тим, щоб більше сприймати тривогу, її симптоми та потенційні побічні ефекти насильства. Спільні зусилля політиків, лікарів, релігійних лідерів та іншого суспільства повинні визначити, які чинники зумовлюють тривогу та самогубства і які реформи можна зробити для зниження цього рівня.

- Релігійна нетерпимість і ригідність є гарантією виникнення занепокоєння, психічних захворювань і самогубств.

- Найближчими десятиліттями має з'явитися ціле покоління молоді, яке страждатиме від тривожності.

Джерела

BBC Persian (2010), "Women and Girls Commit Suicide in Afghanistan Each Year" (Translated by RAWA) 31 July

Dvorsky, George (2013), "Are we in the midst of an anxiety epidemic?" 109 (<https://109.gizmodo.com/are-we-in-the-midst-of-an-anxiety-epidemic-1459542453>)

Ellis, L., E. Wahab, and M. Ratnasingan (2012), "Religiosity and fear of death: a three-nation comparison" *Mental Health, Religion & Culture* 1-21

Friedman, Uri (2016), "Trust in government is collapsing around the world: The trend helps explain Trump and Brexit. What's next?" *The Atlantic* 1 July (<https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/07/trust-institutions-trump-brexit/489554/>)

Morris, G., and T. McAdie (2009), "Are personality, well-being and death anxiety related to religious affiliation?" *Mental Health, Religion & Culture* 12 (2) 115-120

Nuwer, Rachel (2014), "Will religion ever disappear?" BBC 19 December (<http://www.bbc.com/future/story/20141219-will-religion-ever-disappear>)

Sweeney, John A. (2014), "Command-and-control: Alternative futures of geoengineering in an age of global weirding" *Futures* 57 1-13 (<http://dx.doi.org/10.1016/j.futures.2013.12.005>)

Sweeney, John A. (2016), "Global Weirding" Critical Muslim 17 (Hurst, London)

World Health Organization (2017), "Mental Health: Suicide Data" (http://www.who.int/mental_health/prevention/suicide/suicideprevent/en/)

World Health Organization (2017), "Depression and other common mental disorders: Global health estimates." (<http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/254610/1/WHO-MSD-MER-2017.2-eng.pdf>)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

ВСТУП

Актуальні питання, які з'являються на обрії — це події чи явища, які можуть справляти позитивний чи негативний вплив на людину у найближчому майбутньому. Вони є провісниками змін, проте не вражають-спостерігача самі по собі. Ці актуальні питання можна вважати аванпостами чи індикаторами новітніх змін у темпі та напрямках поточних тенденцій.

Не всі актуальні питання перетворюються на тенденції; багато з них зникають, або ж не зумовлюють жодних змін. В інших випадках ці питання перебувають у фокусі уваги контр- або субкультури, яка користується унікальністю окремо взятого явища.

Одним з ключових викликів у справі аналізу актуальних питань є докази. Дані необхідні для підтвердження актуальних питань часто-густо набагато менш істотні за своєю суттю аніж дані, які підтверджують тенденції. При цьому, для підтримки твердження про нову актуальну проблему необхідні якісь задокументовані дані або відомості, навіть і незначні.

Багато з висвітлених нами актуальних питань широко не відчуваються серед загалу мусульманських суспільств, хоча деякі з них можна вважати тенденціями в різних контекстах, у тому числі тих, які стосуються мусульманського населення. Використана нами концепція, а саме звіринець постнормальних можливостей є невід'ємною частиною теорії постнормальних часів. До її складу входять три символічних компонен-

ти, кожен із яких має свій конкретний потенціал: Чорні слони, Чорні лебеді та Чорні медузи.

Ми припускаємо, що «Чорні слони», «Чорні лебеді» та «Чорні медузи» – це окремі та дискретні події. Але, звичайно, вони можуть бути і часто бувають взаємопов'язані і можуть відбуватися одночасно. Ми повинні усвідомлювати нашу приховану упередженість, яка може вплинути на наше судження про них.

Ми чудово усвідомлюємо, що претендуємо на певну суб'єктивну позицію в нашій оцінці того, як ці проблеми можуть вплинути на мусульманські суспільства. Ми згрупували наші проблеми в різні категорії звіринця відповідно до того, що, на нашу думку, може мати найбільше значення для мусульман. Таким чином, наші проблеми служать покажчиками, а також провокаціями, щоб підштовхнути нас до можливостей, які раніше нам не спадали на думку.

Джерела

Carbonell, Javier, et al. (2015), “Assessing emerging issues. The external and internal approach” *Futures* 73 12-21 (Hurst, London)

Dator, Jim (2009), ‘Trend Analysis vs. Emerging Issues Analysis’ (<http://www.futures.hawaii.edu/publications/futures-theories-methods/TrendVsEIA2009.pdf>)

M. Tegamar, M (2007), ‘Many lives in many worlds’ *Nature* 448 (5) 23-24

Sardar, Ziauddin and John Sweeney (2016), ‘The Three Tomorrows of Postnormal Times’ *Futures* 75 1-13

Taleb, Nicholas Nassim (2008), *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable* (Penguin Books, London)

Vejlgaard, H. (2008), Anatomy of a Trend (McGraw-Hill, New York)

Wildman, Paul (2001), 'Anticipating Emerging Issues: Reflections from a futurist' Journal of Futures Studies 6 (1) 137-152

ЧОРНИЙ СЛОН У КІМНАТІ... РОЗПАД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Про що йдеться

• Почнемо з того, що мусульманський фактор додає навантаження на поєднання різних елементів:

- Наявність важливих мусульманських громад практично у всіх країнах-членах ЄС із різноманітними ситуаціями співіснування з іншими громадянами.

- Мусульманський елемент як загроза, необхідність запобігання нападам з боку місцевих мусульман стає справжнім випробуванням для озвучування європейських прав.

- Роль ЄС на Близькому Сході, а скорше, нездатність Європи відігравати там значну роль.

- Масове прибуття мусульманських біженців та інших осіб, які порушують європейську політику кордонів.

• Але за будь-якого з можливих сценаріїв, від зміцнення ЄС до розпаду, мусульмани Європи опиняться серед перших зачеплених громад. Це потенційно може спровокувати повернення багатьох мусульман у країни їхнього походження; що було б трагедією для мусульман у другому та третьому поколінні, які не знають іншого дому, аніж країни ЄС, де вони народилися.

- Це дозволить посилити націоналістичне мислення, яке формуватиметься у ксенофобських настроях, таких як ісламофобія.

- Розпад ЄС може серйозно вплинути на очікування багатьох молодих мусульман, які сподіваються переїхати туди у пошуках кращого рівня життя.

- Але це також могло б стати стимулом для мусульманських країн до розвитку альтернативних регіональних механізмів, потенційних економічних союзів, а також до того, щоб не залежати від іноземної допомоги.

- Відступ у соціальних досягненнях може також зашкодити різноманітним ініціативам, які проводяться у Європі з метою розробки альтернативних бачень мусульманських перспектив та моделей.

- На міжнародному рівні зникнення ЄС усунуло б посилення на регіональну інтеграцію.

- Це також означало б зникнення можливого співрозмовника мусульманських країн на міжнародних форумах.

Джерела

Erlanger, Steven (2016), “Even prosperous Slovakia is having E.U. doubts” The New York Times International Edition 19 December

Lehndorff, Steffen (2015), Divisive integration. The triumph of failed ideas in Europe — revisited (EITU, Brussels) (<https://www.etui.org/Publications2/Books/Divisive-integration.-The-triumph-of-failed-ideas-in-Europe-revisited>)

Mason, Paul (2017), “The Germans are making contingency plans for the collapse of Europe. Are we?” The Guardian 11 July

Myant, Martin, Sotiria Theodoropoulou, and Agnieszka Piasna (2016), Unemployment, internal devaluation and labour market deregulation in Europe (EITU, Brussels) (<https://www.etui.org/Publications2/Books/Unemployment-internal-devaluation-and-labour-market-deregulation-in-Europe>)

The Economist (2017), “How to save Europe” 25-31 March

КІНЕЦЬ ЗАХІДНОГО ДОМІНУВАННЯ

Про що йдеться

- Для мусульманського світу це робить найближче майбутнє дуже важким. Розкол між Заходом та іншими лише поглиблюється. Ненависть та ксенофобія вітають тих, хто прибуває на Захід у пошуках освіти, як біженець чи з будь-якою іншою надією на процвітання. Ісламофобія існуватиме не тільки у повсякденному мовленні, а й глибоко вкорениться у політиці та культурі.
- Збільшений західноцентризм призведе до посилення військового конфлікту на Сході і матиме єдину підтримку у вигляді опосередкованих війн Заходу зі своїми суперниками. Не слід очікувати вагомих зусиль з наведення порядку або гуманітарної допомоги. У всіх конфліктах у світі також, напевно, звинувачуватимуть становище тих, хто живе в змучених війною районах. Історія та причини цих конфліктів лише посилюватимуть це невігластво, а для подолання глибоких ран знадобиться багато часу.
- Економічні ринки перебувають у найбільш нестабільному стані, і мусульманські країни повинні вра-

ховувати їхню залежність та потенційне становище у випадку ще однієї великої глобальної кризи. Нафтовий ринок є небезпечним місцем для розміщення всіх своїх фішок, і Захід може швидко закрити попит, повернувшись до ресурсів «домашнього виробництва».

- Можливо, що дивитися в напрямку Заходу в пошуку ключів до прогресивного розвитку – це неправильний шлях для мусульман. Мусульманські країни повинні взяти на себе відповідальність реформувати освітні, фінансові та урядові структури, щоб допомогти своєму народу та просунути свою культуру та визначення процвітаючого життя.

- Крах західного панування залишить кілька ніш, які будуть заповнені рештою. Це відкриває захоплюючі можливості для нових мусульманських інновацій у галузі технологій, підприємництва та накопичення знань.

Джерела

Appiah, Kwame Anthony (2016), “There is no such thing as western civilization” The Guardian 9 November

Ash, Timothy Garton (2017), “After Trump and Brexit, is this the end for the Anglo Saxon west?” The Guardian 28 July ([https://www.theguardian.com.commentisfree/2017/jul/28/trump-brexit-end-of-west](https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/jul/28/trump-brexit-end-of-west))

Freedland, Jonathan (2017), “First on the White House agenda: the collapse of the global order. Next, war?” The Guardian 4 February

Hutton, Will (2016), “Aleppo’s horrors suggest the west is now impotent when confronted with savagery” The Observer 11 December

Kagan, Robert (2016), “An end to the indispensable nation” Financial Times 21 November

Kinni, Theodore (2017), “Capitalism in America has been on a suicide mission for 40 years” Insights 4 October (<https://qz.com/1093771/capitalism-in-america-has-been-on-a-suicide-mission-for-forty-years/>)

Lent, Jeremy (2017), “A House on Shaky Ground: Eight Structural Flaws of the Western World–view” Tikkun Daily 19 May (<http://www.tikkun.org/tikkundaily/2017/05/19/a-house-on-shaky-ground-eight-structural-flaws-of-the-western-worldview/>)

МЕТАМОРФОЗИ ДЕМОКРАТІЇ

Про що йдеться

- Цілком вірно, що демократія може й не бути найкращою системою правління для всіх суспільств або у 21 столітті. Демократія в тому вигляді, в якому вона існувала останні кілька сотень років, знаходиться у важливій точці переходу, і те, що з цього вийде, буде зовсім іншим. Мусульманські уряди повинні дуже ретельно вивчати демократію, щоб визначити, чи ця система працює в мусульманських суспільствах чи ні.
- Демократія за своєю природою об'єднує людей для участі у дискурсі, а це давно назріло у багатьох мусульманських країнах. Цей позитивний полілог є важливим першим кроком до придушення міжплемінних та сектантських суперечок у багатьох країнах. В умовах вільної демократії екстремістські погляди, як правило, розкриваються, і поміркована думка має більше шансів вижити в цьому середовищі.

- Голосування забезпечує великі права та владу громадянам країни та призводить до більшого суспільного схвалення розвитку та реформування освітніх закладів. Демократія діє як непрямий мотиватор освіти та приносить користь мусульманським громадам. Своєю чергою, це також робить мусульман більш активними у глобальній політиці та у формуванні своєї ідентичності вдома та за кордоном.
- демократії, що розвиваються, завжди знаходяться під загрозою найлютішого ворога всіх сучасних демократій – корупції. Сильні, як правило, залишаються сильними навіть у демократіях, зловживаючи системою та граючи у гру, щоб завжди перемагати. Це дуже шкідливо для мусульманських країн. Прозорість має бути найвищим пріоритетом мусульманських демократій, і мають бути запроваджені жорсткі правила щодо витрат на виборчі кампанії та використання зовнішнього впливу.
- Масове поширення доступу до Інтернету та соціальних мереж у мусульманських країнах вже продемонструвало свою владу над соціальними та політичними питаннями. Мусульмани мають бути пильними щодо тих, хто намагається підірвати їхні демократичні системи. Це можуть бути інші ісламські секти вдома чи за кордоном, країни, які стурбовані втратою свого домінуючого впливу в регіоні, або навіть просто нова форма опосередкованих воєн.
- Поки демократія на Заході метафорично стріляє собі в ногу, перед мусульманськими країнами відкриваються великі можливості. Демократія можлива, але необхідно зробити велику роботу щодо створення належної структури управління для му-

сульманських країн. Це може вимагати окреслення нових кордонів та меж. Спроби не варто робити з думкою, що це єдиний шанс. Уряди мають бути гнучкими, оскільки населення у світі також гнучке та мінливе. Без простору для змін всі системи управління мають мінімальні шанси на успіх у майбутньому.

Джерела

Butter, Susan (2016), “Can you decode the new political lexicon?” The Evening Standard 29 November

Cadwalladr, Carole (2016), “Is democracy itself threatened by tech disruption?” The Observer 18 December

Dunn, John (2014), Breaking Democracy’s Spell (Yale University Press, New Haven)

Greenfield, Adam (2017), Radical Technologies (Verso, London)

Jonsdottir, Birgitta (2015), “Democracy in the digital era” New Internationalist January/ February

Monbiot, George (2016), “No country with a McDonald’s can remain a democracy” The Guardian 7 December

КРИЗА СОЦІАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ В МУСУЛЬМАНСЬКИХ ДІАСПОРАХ

Про що йдеться

- По-перше, з цією кризою величезна діаспора мусульман на Заході зіткнеться вже найближчим часом. Вимушені переселенці, які стали такими у зв’язку з кризою для біженців або просто бажаючі знайти краще життя в іншому місці, як і раніше,

мають свої сім'ї у своїх рідних країнах, про які або потрібно піклуватися в їх рідних країнах, або їм доведеться вписатися в цю неповноцінну систему, яка в цих країнах існує. Приплив мусульман в рамках соціальних програм на Заході створить велике навантаження на ці недосконалі системи, тому вони повинні брати участь у пошуку нового рішення.

- У той час як мусульманські суспільства зараз перебувають на піку своєї молодості, це населення зіткнеться з цією самою кризою через покоління. Якщо рівень народжуваності буде відповідати поточним тенденціям розвиненого Заходу та модернізованого світу, маса мусульманського населення зіткнеться з виходом на пенсію та потребою в належній програмі соціального забезпечення, яка не буде мати стійкого забезпечення для молоді майбутнього. Також, якщо зміниться сама мусульманська сім'я, стаючи більш розосередженою, традиційна турбота за сімейною моделлю також або не існуватиме, або буде нестійкою. Якщо також зросте очікувана тривалість життя, як це має місце в умовах модернізації та розвитку, це лише посилить проблему.

- Будь-яка надія під час запуску успішних ісламських економічних моделей або іншої державної політики негайно зазнає серйозного випробування. Залежність від пристрасті Заходу до неолібералізму ще більше загальмує будь-який прогрес у мусульманських суспільствах. Якщо ці суспільства не можуть подбати про своїх людей, то як вони можуть стати світовими лідерами чи формами впливу в майбутньому, яке наближається дедалі більш стрімкими темпами?

Джерела

Editorial (2016), “A crisis in social care” The Week 19 December

Editorial (2017), “The great looming disaster that was ignored in the budget - the social care crisis” The Observer 26 November

Hussein, Shereen and Mohamed Ismail (2017), “Ageing and elderly care in the Arab region: Policy challenges and opportunities” Ageing International 42:3 274-289 September (<https://link.springer.com/article/10.1007/s12126-016-9244-8>)

Sloan, Lacey M., et al. (2017), “Social work education in the Arabian Gulf: Challenges and opportunities” Journal of Religion and Spirituality in Social Work 36:1-2 199-214 6 March (<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15426432.2017.1311247?af=R>)

РОБОТИ НА ГОРИЗОНТІ!

Про що йдеться

- Розвиток робототехніки має двоїстий безпосередній вплив на мусульманське населення. Його перший аспект це – безробіття. Використання роботів на низькокваліфікованих виробничих роботах сильно зашкодить дешевій робочій силі, на яку зараз розраховують корпорації з країн, що розвиваються. Це змусить глобальний ринок праці розвивати набір своїх базових навичок, а всім людям для виживання доведеться розраховувати лише на висококваліфіковані робочі місця. Другий аспект цього впливу проявляється у вигляді бойових роботів.

Перші місії роботів-вбивць, швидше за все, будуть націлені на країни з мусульманською більшістю населення. Навіть у безпілотників є проблеми з точністю, але в міру їхнього розвитку та зменшення кількості жертв серед цивільного населення людська помилка завжди відіграватиме роль фактору у вбивствах, спонсорованих державою, і помилки продовжуватимуться.

- Більш автономні системи озброєння, які більше не потребують людського втручання, як і раніше, розробляються людьми, і їх програмування буде налаштоване на крайній реалізм і неоліберальний світогляд старого світу. Частота дрібних хаотичних факторів буде збільшуватися, а здатність виправдовувати запобіжні атаки, не залишає сумнівів щодо ударів, що завдаються автономними системами озброєння. Ці удари, швидше за все, будуть завдані мусульманським країнам.

- Війни ботів залишаються серйозною проблемою, з якою стикається мусульманське населення. Як і всі проблеми в кіберпросторі, ісламофобія та інші ксенофобські тенденції висловлюватимуться ботами. Боти будуть використовуватися для підризу громадських рухів в мусульманських країнах та демократичних процесів. Уряди можуть використовувати боти для поширення пропаганди, а сторонні організації для додавання в кіберпростір нових і нових фальшивих новин. Боти також можуть використовуватися для відображення неправомірних дій та протидії атакуючим ботам. Поінформованість мусульман про боти має бути вирішена як за допомогою дій мусульманських суспільств, так і шляхом

викорінення онлайн-платформ, щоб запобігти негативному впливу на широкий загал.

- Необхідно проводити важливі богословські та соціологічні дискусії щодо використання роботів у домашньому господарстві, чи то у вигляді довідників, прибиральниць, сиділок або пристроїв для сексуальної втіхи. Роботи принесуть з собою величезні етичні наслідки, і звернення уваги мусульманських суспільств на ці наслідки допоможе орієнтуватися у ці постнормальні часи.
- Нарешті, у державному та приватному секторах необхідно відродити та диверсифікувати полілог щодо прав людини (і, в майбутньому, прав роботів). Мусульманські громади, які пошматовані конфліктами, знекровлені великим відтоком біженців, і скупчені в переслідувані спільноти, лише підкреслюють нехтування елементарною людською гідністю.

Джерела

Alexander, Anne (2012), “Digital Generation” Critical Muslim 1 (Hurst, London)

Barrat, James (2013), Our Final Invention: Artificial Intelligence and the End of the Human Era (St. Martins Press, New York)

Greenfield, Adam (2017), Radical Technologies: The Design of Everyday Life (Verso, London) Hawking, Stephen, et al. (2014), “Stephen Hawking: “Transcendence looks at the implications of artificial intelligence - but are we taking AI seriously enough?” The Independent 1 May (<http://www.independent.co.uk/news/science/stephen-hawking-transcendence-looks-at-the-implications-of-artificial-intelligence-but-are-we-taking-9313474.html>)

Hopgood, Stephen (2013), “Is this the end of the road for universal human rights?” New Internationalist November

Leonhard, Gerd (2016), Technology vs. Humanity: The coming clash between man and machine (Fast Future Publishing, London)

Mar, Alex (2017), “Love in the time of robots” Wired 17 October

Sample, Ian (2017), “When bots go bad: how Wikipedia’s helpers ended up locked in conflict” The Guardian 24 February

Sherwell, Philip (2017), “When people begin to run out of power, send in the carers who never grow old” The Sunday Times 22 October

Thielman, Sam (2016), “Use of police robot to kill Dallas shooting suspect believed to be first in US history” The Guardian 8 July

БІНАРНІ КОНФЛІКТИ

Про що йдеться

- Stuxnet — чудовий приклад перетворення коду на зброю проти мусульманського світу. Простий код може заразити багато комп’ютерів у всьому мусульманському світі, починаючи від поширення фальшивих новин і закінчуючи відмовою в доступі до будь-якої зовнішньої комунікації.

- Мусульманському світу повинно бути відомо про збільшення зв’язків мусульманських країн і постійне поширення Wi-Fi та інтернет-послуг усередині них. Необхідно провести дебати щодо етичності вико-

ристання Інтернету та засобів його захисту від потенційних кібератак.

- Мусульманські країни повинні інвестувати як в інфраструктуру, так і в освіту, необхідні для належного оснащення мусульманського світу знаннями та технологіями в галузі кібербезпеки, щоб гарантувати, що наступники Stuxnet не завдадуть шкоди їхнім націям або їхнім народам.

- У мусульманських країнах необхідно уважно стежити за темпами автоматизації та розвитком технологій штучного інтелекту, оскільки залежність від цих нових систем, які створені для зручності, тільки робить їхню відсутність ще більш руйнівною для суспільства. Освіта у сфері кібербезпеки — це питання не лише уряду, а й суспільства, про яке всі мають знати. Базові знання про фішинг та хакерські атаки забезпечують безпеку та безперебійну роботу всієї мережі та Інтернету.

Джерела

Belam, Martin (2016), “We’re living through the first world cyberwar - they just haven’t called it that” The Guardian 30 December (<https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/dec/30/first-world-cyberwar-historians>)

Singer, P.W. and Allan Friedman (2014), Cybersecurity and Cyberwar: What everyone needs to know (Oxford University Press, New York)

Tucker, Patrick (2015), “The Next Wave of Cyberattacks Won’t Steal Data - They’ll Change It” Defense One 10 September (<http://www.defenseone.com/threats/2015/09/next-wave-cyber-attacks-wont-steal-data-theyll-change-it/120701/>)

Zetter, Kim (2014), *Countdown to Zero Day: Stuxnet and the launch of the world's first digital weapon* (Broadway Books, New York)

РЕВОЛЮЦІЯ В ЇЖІ

Про що йдеться

- Нашим найліпшим шансом прогнати населення в умовах його стрімкого зростання може стати ГМО. Проте, водночас, деякі маніпуляції, які проводяться з цим видом продуктів, такі як стійкість до гербіцидів, провокують надмірне використання цих продуктів з ефектом снігової кулі на екосистеми, інші види і, зрештою, на нас.
- Деякі модифікації, такі як посухостійкість, можуть бути дуже корисними для бідних фермерів у напівзасушливих зонах. Але через політику деяких компаній, що виробляють лише стерильне насіння, фермери стають абсолютно залежними від заводських поставок.
- Дискусія про ГМО є особливо актуальною для мусульманських країн, оскільки багато з них поєднують у собі дві складні умови: зростання населення та погіршення стану навколишнього середовища.
- У міру того, як відбуваються революції в їжі, в мусульманських суспільствах необхідно проводити обговорення багатьох богословських питань. Необхідно буде обговорити також питання про те, чи справді м'ясо та інші продукти, вирощені в лабораторії, є м'ясом і чи вони відповідають халальним правилам. Мусульманські суспільства можуть скористатися вигодами використання теплиць у

будь-якому місці на безлюдних пустельних землях. Мусульманам необхідно провести додаткові дослідження та аналіз харчових продуктів, щоб в майбутньому, незважаючи на форму, яку може приймати їжа були враховані інтереси мусульманської громади.

Джерела

Ahmad, Reaz (2015), “Bangladeshi scientists ready for trial of world’s first ‘Golden Rice’” The Daily Star (<http://www.thedailystar.net/frontpage/worlds-first-golden-rice-ready-trial-153676>) Nature (2013), GM Crops: Promise and Reality (Special Issue) (<http://www.nature.com/news/specials/gmcrops/index.html>)

Newsweek (2015), “The Future of Farming” 30 October - 6 November

Popular Science (2015), “The Future of Food” October

Wade, Lizzie (2015), “Argentina May Have Figured Out How to Get GMOs Right” Wired (<http://www.wired.com/2015/10/argentina-may-have-figured-out-how-to-get-gmos-right/>) Wired (2016), GMOs (<http://www.wired.com/tag/gmos/>)

Zhang, Sarah (2015), “Biotech’s New Plan: Nobody Say ‘GMO’” Wired (<http://www.wired.com/2015/11/synthetic-bio-startups-really-really-dont-want-monsanto/>)

БОРОТЬБА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ МУСУЛЬМАНСЬКИХ ЖІНОК

Про що йдеться

- Прагнення мусульманських жінок до незалежності

ті може призвести до падіння старих чоловічих та патріархальних ідеалів та систем.

- Більш освічені жінки призведуть до більшої активності жінок у політиці та суспільстві та до появи більшої кількості жінок-лідерів у мусульманських країнах.

- Правосуддя у мусульманських суспільствах стане більш складним. З більш широким визнанням незалежності жінок сексизм та домагання стануть частиною законодавства та нової інтерпретації шариату в мусульманських країнах.

- Більша рівність для жінок призведе до появи нового припливу працівників, здатних до всіх видів праці та інновацій. Участь жінок в освіті, економіці, науці та техніці відкриє нові перспективи та більше можливостей для інновацій.

- Більш широка участь жінок в суспільному житті, в тому числі у якості науковців та провідниць, могла б вирішити соціальні проблеми, що породжують ксенофобські та екстремістські групи.

Джерела

Gilligan, Andrew (2017), “Muslim women tackle ‘toxic masculinity’” The Sunday Times 11 June

Al-Sharif, Manal (2017), “The day I broke the law by driving” The Guardian 13 June

Sherwood, Harriet (2016), “Women in Tunisia take gender fight to legislature” The Guardian 24 October

The Week (2017), “A new era for Saudi Arabia? The crown prince promises return to ‘open, moderate Islam’ - but not everyone is convinced” 26 October (<http://www.theweek.co.uk/saudi-arabia/89264/a-new-era-for-saudi-arabia/>)

Power, Carla (2015), “Muslim women are fighting to redefine Islam as a religion of equality” Time 20 March (<http://time.com/3751243/muslim-women-redefine-islam-feminism/>)

НОВИЙ ПОГЛЯД НА МУСУЛЬМАНСЬКУ СІМ'Ю

Про що йдеться

- Поняття багатоетнічної чи багатоконфесійної сім'ї необхідно вивести із замулення заборонених дискусій. Так само необхідно обговорювати відкриті сім'ї та стосунки, а також інші нетрадиційні сімейні одиниці, а не здавати їх на долю засобів соціальної стигматизації та ксенофобії, які приводяться в рух невіглаством.
- Дискусії в мусульманських громадах мають стосуватися наукових досягнень у сфері фертильності та соціального впливу, який вони можуть справити на мусульманські суспільства, в яких можуть народжуватися генетично модифіковані діти або мешкати одностатеві пари, які виробляють потомство.
- Інтернет та соціальні мережі продовжуватимуть змінювати те, як люди спілкуються, ходять на побачення, і сама механіка шлюбу та сім'ї не може бути виключена з цих технологічних досягнень.
- Продовження воєн та ксенофобії в мусульманських країнах та громадах зруйнує сімейне життя, розлучить членів сім'ї, збільшить кількість сиріт і, отже, чинитиме нестерпний тиск на мусульманські суспільства. Сім'я, основний осередок суспільства, стає зникаючою інституцією в суспільствах сплюндрованих війнами та конфліктами.

Джерела

Dearden, Lizzie (2015), “Refugee crisis: Lost children being split from parents left ‘vulnerable to trafficking and abuse.” The Independent 10 September (<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugee-crisis-lost-children-being-split-from-parents-left-vulnerable-to-trafficking-and-abuse-10494331.html>)

Green, Lydia (2014), “Why millions of Muslims are signing up for online dating” BBC 10 De-cember (<http://www.bbc.co.uk/news/magazine-30397272>)

Al-Kadhi, Amrou (2017), “After one of Britain’s first gay Muslim marriages, let me tell you what its actually like to be a gay Muslim” The Independent 11 July (<http://www.independent.co.uk/voices/muslim-islam-gay-marriage-relationships-faith-pride-christianity-culture-a7835671.html>)

Petter, Olivia (2017), “Vlogger tackles misunderstandings surrounding dating as a Muslim woman” The Independent 13 November (<http://www.independent.co.uk/life-style/muslim-woman-dating-youtube-vlogger-asha-everyday-london-video-islam-men-relationships-a8051971.html>)

Rahman, Samia (2008), “Changing the face of Muslim family life” The Guardian 8 August (<https://www.theguardian.com/commentisfree/2008/aug/08/religion.islam>)

Spencer, Richard (2013), “Regime or revolution: families torn apart at Syria’s front line” The Telegraph 23 June (<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/10136829/Regime-or-revolution-families-torn-apart-at-Syrias-front-line.html>)

ЧОРНИЙ ЛЕБІДЬ НА ЗИМОВОМУ ОЗЕРІ... ПОТЕНЦІЙНА ВІЙНА МІЖ КИТАЄМ ТА США

Про що йдеться

- Мусульманський світ значно постраждає від цього, начебто, далекого конфлікту між США та Китаєм.
- Економічно: вибухне торговельна війна між мусульманськими країнами і за те, кого підтримувати: США чи Китай.
- Військові бази США розташовані в багатьох мусульманських країнах, і присутність цих військ там може збільшитися.
- Цей конфлікт, ймовірно, розпочнеться як комбінація проксі- та кібервійн, результатом яких може стати використання бойовиків-мусульман та мусульманських країн.
- В усьому світі зросте попит на нафту, що призведе до зростання економік ОПЕК, але ембарго та санкції можуть призвести до примусового зростання цін та посилення присутності на ринку хаотичних гравців.
- Існує реальна загроза термоядерної війни, і у випадку обміну ударами між Китаєм або США мусульманські країни можуть бути втягнуті в ці конфлікти внаслідок ефекту доміно.
- Мусульмани, які проживають у США чи Китаї, можуть стати об'єктами ісламофобії або іншої подібної расової дискримінації, що може призвести до того, що на час війни вони будуть визнані цапами-відбувайлами або затримані як комбатанти-терористи будь-якої зі сторін.
- Провінція Сінцзян, де проживає більшість мусульманського населення Китаю, як і раніше, буде свідком посиленої військової окупації і пересліду-

вання з боку Китаю і легко стане мішенню внаслідок внутрішніх невдач під час конфлікту зі США.

- Результат цієї війни перевизначить розуміння війни у майбутніх епохах та перезавантажить геополітичні і економічні структури, які утримують світ як одне ціле.

Джерела

Coker, Christopher (2015), *The Improbable War: China, The United States & the Logic of Great Power Conflict* (Hurst & Co., London)

Gompert, David C., Astrid Stuth Cevallos and Cristina L. Garafola (2016), *War with China: Thinking Through the Unthinkable* (The RAND Corporation)

Hilton, Isabel (2017), “Trump is making China great again” *The Guardian* 3 February Naughton, John (2017), “The real secret of Chinese censorship? Distraction” *The Observer* 22 January

Pilger, John (2016), “The coming war on China” *New Internationalist* December

ПРОБУДЖЕННЯ СИНТЕЗУ

Про що йдеться

Термоядерна енергія розглядається як велика надія для енергетики: концентрація енергії вища, ніж у нафти або ядерного розщеплення, безмежна та чиста, як відновлювані джерела. Той, хто першим зможе здійснити отримання енергії внаслідок синтезу ядер, опиниться у стратегічно вигідному становищі. Вона дуже швидко замінить нафту, що різко вплине на нафтовидобувні мусульманські країни. Держави,

здатні інвестувати в цю енергію, не мають бажання це робити. Їм також можуть не давати це робити західні держави з високорозвиненими дослідницькими програмами, як це було зроблено з ядерною енергетикою. Дешевий синтез також обіцяє подолати деякі структурні обмеження, які стримують прогрес у деяких мусульманських країнах. Найздійсненнішим підходом для глобальної мусульманської коаліції було б розробити власний підхід до термоядерної енергії; мабуть, це єдиний спосіб для мусульманських країн залишитися на вершині перегонів за енергетичні ресурси.

Джерела

Clery, Daniel (2015), “The bizarre reactor that might save nuclear fusion” Science 21 October (<http://www.sciencemag.org/news/2015/10/bizarre-reactor-might-save-nuclear-fusion>)
Galeon, Dom (2017), “A Helium-Resistant Material Could Usher in the Age of Nuclear Fusion” Futurism 14 November (<https://futurism.com/helium-resistant-material-usher-nuclear-fusion/>)

ITER (2016), (<http://www.iter.org>)

World Nuclear Association (2016), Nuclear Fusion Power (<http://www.world-nuclear.org/information-library/current-and-future-generation/nuclear-fusion-power.aspx>)

КІНЕЦЬ ДИСЦИПЛІН

Про що йдеться

- Мусульманські суспільства повинні розглядати міждисциплінарні та трансдисциплінарні концепції як чудові приклади інтеграції думки та накопи-

чення знань. Більшість проблем мусульманських суспільств складні та взаємопов'язані, і міждисциплінарні та трансдисциплінарні методи дослідження можуть принести величезну користь.

- Припинення ери дисциплін надає мусульманським суспільствам велику можливість встановити стандарти для освітньої реформи та створення нових вищих навчальних закладів. Мусульманські суспільства стикаються з проблемою створення дисциплін, що відображають їхні потреби та прагнення, а також світогляд ісламу.
- Створюючи нову систему накопичення знань, мусульмани мають можливість не тільки змінити глобальне сприйняття ісламу та мусульман, а й зробити свій внесок в загальне благо людства.

Джерела

Crow, Michael M., and William B. Dabars (2015), *Designing the New American University* (Johns Hopkins University Press, Baltimore)

Dator, James A. (2002), *Advancing Futures: Futures Studies in Higher Education* (Praeger, Westport)

Dator, Jim, Ray Yeh, and Seongwon Park (2013), "Campuses 2060: Four Futures of Higher Education in Four Alternative Futures of Society." In *Developments in Higher Education: National Strategies and Global Perspectives Academic Imprint Series / Penerbit USM [Glugor], Pulau Pinang: Institut Penyelidikan Pendidikan Tinggi Negara: Penerbit Universiti Sains Malaysia Firestein, Stuart (2012), Ignorance: How it drives science (Oxford University Press, New York) Flaherty, Colleen (2017), "Doing Away With Departments" Inside Higher*

Education, 17 November (<https://www.insidehighered.com/news/2017/11/17/southern-illinois-u-carbondale-wants-dissolve-academic-departments-all-them/>)

Lewis, Harry (2007), *Excellence Without a Soul: Does Liberal Education Have a Future?* (PublicAffairs, New York)

БІОПРИНТИНГ

Про що йдеться

- Об'єкти надруковані на 3D-принтерах, як і раніше, продовжать залишатися розкішною, доступною лише багатим людям та багатим країнам. Чи буде технологія доступна біднішим мусульманським державам? Або ж прірва між мусульманськими країнами, які мають кошти для отримання 3D-друкованих органів, і тих, хто має страждати без них стане ще більшою?
- В мусульманських країн є можливість освоїти технологію 3D-друку на ранній стадії та зробити свій внесок у її подальший розвиток. Відповідна наука, технології та медична освіта можуть дозволити мусульманським державам бути в авангарді тривимірних інновацій.
- Слід очікувати велетенських релігійних та соціальних наслідків, які вимагатимуть серйозного осмислення та розмірковування. Чи порушують надруковані на 3D-принтері органи чи частини тіла святість тіла або сам дар життя? Як це змінить біоетичні дискусії про те, хто першим отримує орган і хто може мати право чи позбавлення права на отримання та-

кого лікування? Якими є наслідки збереження життя пацієнтів за допомогою 3-D втручань? Чи стануть люди легковажно відкидати обачність і займатися всілякими неприємними справами, знаючи, що вранці кілька 3D-принтерів можуть зробити все як нове?

Джерела

Ball, Philip (2014), “One day you may be able to remember anything you want... even things that never actually happened” The Observer 12 October

Devlin, Hannah (2017), “Talking about regeneration” The Guardian 6 December

Lewis, Tim (2017), “Could 3-D printing solve the organ transplant shortage?” The Observer 30 July

Murgia, Madhumita (2016), “Toddler gets world first adult kidney transplant using 3-D print-ing” The Telegraph 26 January (<http://www.telegraph.co.uk/technology/2016/01/26/toddler-gets-world-first-adult-kidney-transplant-using-3d-printi/>)

O’Connell, Mark (2017), To Be a Machine: Adventures among cyborgs, utopians, hackers, and the futurists solving the modest problem of death (Granta, London)

Stockton, Nick (2017), “Scientists 3-D print mouse ovaries that actually make babies” Wired 16 May (<https://www.wired.com/2017/05/scientists-3-d-print-mouse-ovaries-actually-make-babies/>)

Woollaston, Victoria and Ian Steadman (2017), “The race to build the first 3-D printed building” Wired 6 March (<http://www.wired.co.uk/article/architecture-and-3d-printing>)

ПРОГРАМНІ ЗАСТОСУНКИ ДЛЯ СКОЄННЯ ЗЛОЧИНІВ

Про що йдеться

- Питання кібербезпеки є дуже актуальними для мусульманських країн. У міру того, як в мусульманських країнах постійно виникають і ніколи не припиняються конфлікти, кібератаки, ймовірно, стануть основними інструментами для завдання шкоди суспільству.
- Стрімко наростаюча хвиля поширення та використання Інтернету в мусульманському суспільстві робить населення вразливим перед кіберзагрозами. Тоді як все більше і більше пристроїв підтримують Wi-Fi, у домашніх та корпоративних мережах відкривається дедалі більше вразливих місць.
- Ультраправі групи можуть використовувати програми та ШІ для націлення на мусульман за рахунок збільшення збору даних – інсценувати злочини, яких вони не вчиняли, маніпулювати датчиками розпізнавання обличчя, поміщати слова однієї людини у вуста іншої шляхом маніпулювання аудіо-файлами, і обробляти їх для скоєння нападів за расовою ознакою.
- Накопичення даних - це не лише популярна галузь в законному діловому світі; це також зростаюча прибуткова комерція для онлайн-шантажу бізнесу. Великі дані можуть бути використані для підриву мусульманського бізнесу, а також для того, щоб завадити мусульманським суспільствам, які намагаються утвердити свою економіку на світовому ринку.

- Щоб створити необхідну інфраструктуру для стримування та запобігання кіберзлочинності, мусульманським суспільствам доведеться вкладати значні кошти у кібербезпеку та захист.

Джерела

Arthur, Charles (2016), “Tesco cyber-raid raises serious questions over banks’ security” The Observer 13 November

Bennet, Alex (2017), “Teaching our police force how to hack like the pros” Wired 12 June (<http://www.wired.co.uk/article/teaching-police-hacking>)

Booth, Robert (2016), “Fraud hits thousands of Tesco Bank customers” The Guardian 6 November

Brundage, Miles and Shahar Avin (2018), “It’s only a matter of time before criminals turn AIs against us.” Wired 21 February (<http://www.wired.co.uk/article/ai-security-malicious-threat-opens-ai-cambridge-cser>)

Duke, Simon and Aimee Donnellan (2016), “Don’t get a mask to rob a bank - just buy the app” The Sunday Times 13 November

Gayle, Damien, Alexandra Topping, and Ian Sample (2017), “NHS targeted in global cyber-at-tack” The Guardian 13 May

Greenfield, Adam (2017), Radical Technologies (Verso, London)

Hern, Alex (2017), “Ransomware: Microsoft issues patches for old systems” The Guardian 16 May

Hookham, Mark (2016), “Hackers smell blood after co-opting ‘internet of things’” The Times 23 October

Usborne, Simon (2017), “Hostage to fortune” The Guardian 16 May

ВИДОБУТОК КОРИСНИХ КОПАЛИН НА АСТЕРОЇДАХ

Про що йдеться

- Це могло б стати вирішальним стимулом для активізації освоєння космосу. Значно покращиться картографування, а комерціалізація космічних подорожей швидко призведе до космічного туризму.
- Буде відкрито нову кількість комерційних проєктів. Необхідність обговорення та встановлення меж щодо космічного видобутку корисних копалин неминуха, оскільки держави, корпорації та приватні інвестори захочуть скористатися наявними можливостями.
- Це також може бути засобом зупинити виснаження ресурсів Землі та, можливо, створити нову хвилю достатку сировини, включаючи воду.
- Але саме в цьому може полягати її головний ризик, оскільки це також спосіб уникнути необхідності переосмислення та реформування більшої частини нашого шкідливого для екології способу життя. Це було б схоже на висловлювання: ми можемо руйнувати Землю, але нема про що турбуватися, тому що ми або виправимо її тим, що знайдемо в космосі, або знайдемо інше місце для продовження життя.
- Відповідно, якщо немає необхідності переосмислювати наші методи ведення справ, то також немає необхідності змінювати більшу частину нашої існуючої нерівності, особливо якщо всі ці ініціативи орієнтовані на прибуток для бізнесу.

Для мусульманських країн видобуток корисних копалин на астероїдах має як позитивні, і негативні

впливи. Багаті мусульманські країни можуть відігравати роль спонсорів і, таким чином, отримати шанс використати ці ресурси на першому етапі. Вони зосередяться на ресурсах, яких вони потребують найбільше. Великі ділянки пустелі можуть стати новим придулом для переробки корисних копалин з космосу; та забезпечити можливості працевлаштування для зростаючого населення.

Існує також питання, кому належить технологія. Мусульманські країни не мають досвіду в галузі космічної науки та не змогли створити місцеві науково-технічні інститути світового класу. Якщо протягом найближчих десятиріч ситуація не зміниться, мусульманські країни знову опиняться в залежності від іноземних ноу-хау.

Джерела

Elvis, Martin (2012), “Let’s mine asteroids — for science and profit” *Nature* 485-549 (<http://www.nature.com/news/let-s-mine-asteroids-for-science-and-profit-1.10733>)

NASA (2015), Asteroid Redirect Mission (<https://www.nasa.gov/content/what-is-nasa-s-asteroid-redirect-mission>)

Thompson, Clive (2016), “Space Mining Could Set Off a Star War” *Wired* 24 (<http://www.wired.com/2016/01/clive-thompson-11/>)

Wired (2015), Asteroid Mining (<http://www.wired.com/tag/asteroid-mining/>) and (<http://www.wired.co.uk/asteroids>)

КАРТУВАННЯ СКЛАДНОГО МОЗКУ

Про що йдеться:

- Мусульманські держави повинні брати участь у проєкті з картування людського мозку, щоб закріпити своє місце в технологічній освіті та дослідженнях у цій галузі.

- У цій технології також існує чорна пляма можливості контролю розуму. Це може початися як прості маркетингові цілі та комерційний контроль, але швидко переросте у використання проти мусульман. Мусульманські екстремісти також можуть використовувати комп'ютерні інтерфейси розуму, щоб в буквальному сенсі «промивати мізки» мусульманським суспільствам або перепрограмувати їх екстремістськими поглядами.

- Інтерфейс мозок-комп'ютер також може бути використаний у війні: низку пристроїв для вбивства можна активувати простим прикладанням сили розуму. Це у поєднанні зі здатністю регулювати агресію та придушення пам'яті може перетворити людей-солдатів на безжальні машини для вбивства.

- Картування мозку порушує перед мусульманськими суспільствами безліч питань, що стосуються богословських та соціальних проблем. Завантаження розуму може створити ілюзію безсмертя, і навіть змінити визначення духовної трансцендентності, породжуючи безліч теологічних і моральних загадок.

Джерела

Greenfield, Adam (2017), *Radical Technologies* (Verso, London)

McKie, Robin (2016), “We can see clearer now” The Observer 23 October

O’Connell, Mark (2017), “Goodbye Body, Hello Posthuman Machine” The Observer 26 March

Palmer, Katie M. (2015), “A first big step toward mapping the human brain” Wired 14 May

(<https://www.wired.com/2015/05/first-big-step-toward-mapping-human-brain/>)

Pogue, David (2012), “6 electronic devices you can control with your thoughts” Scientific American 1 December (<https://www.scientificamerican.com/article/pogue-6-electronic-devices-you-can-control-with-your-thoughts/>)

Sample, Ian (2016), “Updated map of the human brain hailed as a scientific tour de force” The Guardian 20 July (<https://www.theguardian.com/science/2016/jul/20/updated-map-of-the-human-brain-hailed-as-a-scientific-tour-de-force>)

СОЦІАЛЬНЕ РУЙНУВАННЯ ЧЕРЕЗ ВІРТУАЛЬНУ РЕАЛЬНІСТЬ

Про що йдеться

Індустрія подорожей та туризму буде однією з перших, на яку вплинуть як позитивні, так і негативні наслідки.

- Скорочення викидів парникових газів за рахунок скорочення кількості рейсів літаків, кораблів, автомобілів та потягів.
- Зменшення навантаження на вразливі об’єкти, такі як стародавні пам’ятки чи цінні екосистеми.

- Зменшення скупчення людей в популярних туристичних місцях.
- Але, водночас, це може відкрити нову форму туристичного ринку для мільйонів нових споживачів.
- Це може завдати шкоди підприємствам, які залежать від туризму, таким як готелі та авіакомпанії, внаслідок чого їхні працівники залишаться без роботи. Це також може стати сильним ударом по економіці багатьох місць, які залежать від відвідувачів та інших фінансових вигод, що надаються туризмом.
- Викладачі будуть змушені створювати віртуальні модулі предметів, які вони викладають, щоб студенти могли зануритися в них.
- Соціальні взаємодії, чи то для роботи чи відпочинку, будуть змінені, тому що більше не буде необхідності виконувати їх особисто, коли замість цього ви можете відправити або використовувати свій аватар.
- Індустрія розваг буде змушена створювати нові види віртуальної реальності та дозвілля.

Але, мабуть, найглибша зміна полягає в тому, що віртуальна реальність викличе незворотне зрушення у нашому уявленні про досвід. Досі ми все ще розрізняємо щось фізично реальне та щось явно віртуальне. Тепер ми досягаємо точки, коли наш мозок не може відрізнити те, що ми вважали реальністю досі від нашого віртуального сприйняття.

Крім того, існує потенційний вплив на мусульманські ритуали. У VR Jumma можна бути частиною п'ятничних зборів, молячись вдома. Справді, сам досвід відвідування мечеті чи навіть щоденної молитви

можна перетворити на віртуальну практику. Вже існують додатки для віртуального здійснення хаджу, і тисячі мусульман завантажили їх для паломництва. Поки що вони ще незграбні і не виглядають справжніми, хоча деякі люди стверджують, що вони справді досягли релігійного інсайту. Тим не менш, у найближчі кілька років буде запропоновано набагато більш переконливий досвід. Дійсно, віртуальний хадж, який переносить паломника прямо в серцевину різних ритуалів, дозволяє йому доторкнутися до Кааби та Чорного каменю, сісти в Макам аль-Ібрагім і виконати всі ритуали точно як в житті. Насправді віртуальні технології здатні запропонувати більш багатий досвід аніж справжній хадж.

Джерела

Au, James Wagner (2016), “VR Will Make Life Better—Or Just Be an Opiate for the Masses” Wired (<http://www.wired.com/2016/02/vr-moral-imperative-or-opiate-of-masses/>)

Deng, Boer (2014), “The Controversy Over a Virtual Hajj for Muslims” Future Tense (http://www.slate.com/blogs/future_tense/2014/10/07/digital_hajj_how_religion_feels_using_mecca_3d_second_life_virtual_worlds.html)

Greenfield, Adam (2017), Radical Technologies (Verso, London)

Ley, Rachael (2014), “New App Lets Pilgrims Take a Virtual 3D Hajj” Vocativ (<http://www.vocativ.com/world/saudi-arabia-world/new-app-lets-pilgrims-take-virtual-3d-hajj/>)

Wired (2016), Virtual Reality (<http://www.wired.com/tag/virtual-reality/>)

ЧОРНІ МЕДУЗИ В МОРІ ХАОСУ... ПОСТКАПІТАЛІСТИЧНІ АЛЬТЕРНАТИВНІ ЕКОНОМІЧНІ ПАРАДИГМИ

Про що йдеться

- Мусульманські суспільства сильно постраждали від панівного глобального капіталістичного порядку. Політика та культура багатьох мусульманських країн приводиться в рух через експлуатацію праці та обмежених ресурсів. Притаманні неоліберальному капіталізму форми несправедливості також відображаються в мусульманських суспільствах: накопичення багатства в руках дедалі меншої кількості людей і бідність у великих масштабах так само очевидні в мусульманських державах, як і на міжнародному рівні. Падіння капіталізму позначиться на всій планеті, але мусульманські суспільства, швидше за все, опиняться на передньому краї хаосу, який за цим послідує.
- Проблеми, пов'язані з нинішньою кризою капіталізму, мають пряме відношення до майбутнього виживання мусульманських суспільств. Питання стійкості, зміни клімату та нестачі ресурсів викликають безпосередню стурбованість мусульманських суспільств.
- У мусульманських суспільств є історична можливість закласти фундамент альтернативної системи: реформована ісламська економіка, орієнтована на етику та екологію, цілком може містити сутність посткапіталістичної моделі.

Джерела

Battiston, Stefano, et al. (2016), “Complexity theory and financial regulation: Economics policy needs interdisciplinary network analysis and behavioural modelling” *Science* 351:6275 19 February

Dunn, John (2014), *Breaking Democracy’s Spell* (Yale University Press, New Haven)

Earle, Joe, Cahal Moran, and Zach Ward-Perkins (2017), *The Econocracy: On the perils of leaving economics to the expert* (Penguin Random House, London)

Editorial (2017), “Capitalism without capital: Politicians must respond to the insecurity caused by a weightless world” *The Guardian* 27 December

Fleming, Peter (2017), *The Death of Homo Economicus* (Pluto Press, London)

Hilary, John (2013), *The poverty of capitalism: Economic meltdown and the struggle for what comes next* (Palgrave MacMillan, New York)

Kinni, Theodore (2017), “Capitalism in America has been on a suicide mission for 40 years” *Quartz* 4 October

Mason, Paul (2015), *Postcapitalism: A Guide to Our Future* (Penguin Random House, London)

Swift, Richard (2014), *S.O.S. Alternatives to Capitalism* (New Internationalist, London)

ГЕНЕТИЧНІ МОДИФІКАЦІЇ

Про що йдеться

- Велика рогата худоба, домашні тварини та зникаючі види тварин можуть відтворюватися у великих кількостях.

- Можна зробити доступним збільшення можливостей фертильності. ДНК одного або двох безплідних батьків можуть бути пересажені донорам.
- Це спрощує генетичне проєктування дітей відповідно до вимог батьків.
- Суперлюди можуть бути створені з усіма перевагами досконалих генетичних маніпуляцій щодо здоров'я, молодості, сили та естетичної краси.
- Їх можна використовувати для створення біологічної зброї, у тому числі націленої на певні генетичні особливості.
- Це розширює можливості створення видів, які можуть вторгтися у певні екосистеми або колонізувати їх.
- Відповідно, першочерговим завданням є визначити протоколи для обмеження дозволеного використання цієї технології.
- Редагування генів містить не лише багато переваг, й багато небезпек для мусульманських країн. Це відносно прості та дешеві засоби, яку можуть використовувати дослідницькі центри та освітні заклади в мусульманських суспільствах. Мусульманські суспільства могли б використовувати генну інженерію для поліпшення фізичних характеристик, включаючи з їх складу всілякі стереотипи і забобони. Її можна використовувати для ведення генетичної війни проти деяких мусульманських груп, таких як араби, або для руйнування певних екосистем в мусульманських державах.

Джерела

Ball, Philip (2017), "In pursuit of the perfect baby"
The Observer 1 August

Charpentier, Emmanuelle and Jennifer A. Doudna (2013), “Biotechnology: Rewriting a genome” Nature 495 50-51

(<http://www.nature.com/nature/journal/v495/n7439/full/495050a.html>)

Corbyn, Zoe (2015), “The risks and rewards of ‘upgrading’ our DNA” The Observer 5 October

Gabbatt, Adam (2017), “Woman aged 25 gives birth with 24-year-old frozen embryo” The Guardian 20 December

Ledford, Heidi (2015), “Alternative CRISPR system could improve genome editing” Nature (<http://www.nature.com/news/alternative-crispr-system-could-improve-genome-editing-1.18432>)

Maxmen, Amy (2015), “The Genesis Engine: On the DNA editing tool, Crispr” Wired August 2015 (<http://www.wired.com/2015/07/crispr-dna-editing-2/>)

Moody, Oliver and Tom Whipple (2016), “Baby boy with three parents opens new era in IVF fertility” The Times 28 September

Odling-Smee, Lucy, Heidi Ledford, and Sara Reardon (2015), “Genome editing: 7 facts about a revolutionary technology” Nature (<http://www.nature.com/news/genome-editing-7-facts-about-a-revolutionary-technology-1.18869>)

СМАРТ-ЖИТТЯ

Про що йдеться

- Осілий спосіб життя, що пропагується смарт-життям, вносить сильний елемент банальності в мусульманські суспільства. Таке життя дозволило б

усім мусульманським сім'ям розпланувати свої дні та, по суті, своє життя замість них. Халяльні продукти та товари купуються одним натисканням кнопки, молитва відстежується програмою, а хадж спонсорується Airbnb. Але чи зможе iQig'ap надати мусульманам час для роздумів? Чи буде релігійна чи духовна трансцендентність чимось тим, що зможуть надати Alexa чи Siri? Існує небезпека сліпого прийняття радикальних крайнощів, а також слухняної апатії.

- Широке використання камер, технологій розпізнавання зображень та голосу, що лежать в основі розумних будинків та робочих місць, потенційно може бути використане проти мусульман. Це покращить расове профілювання, виявлення «потенційних» терористів або стеження за мусульманськими громадами. Доступ до баз даних мусульманських громад може бути використаний для маніпулювання та контролю.

- Можливості існують, якщо мусульманські суспільства приймуть новий підхід до інформаційних та комунікаційних технологій. Освітня та економічна реформи, спрямовані на створення інновацій з мусульманським ухилом, які працюють на запобігання кіберсегрегації та простих антиутопічних споживчих крайнощів, можуть зробити розумне життя справді етично розумнішим у майбутньому.

Джерела

Editorial (2016), “Manufacturers make things, and shops sell them. But what if there was a different way?”
The Observer 24 July

Emery, Ruth (2017), “The private banker in your pocket” The Sunday Times 22 October

Gratton, Lynda and Andrew Scott (2016), “Our life in three stages - school, work, retirement - won't survive much longer” The Observer 4 September

Greenfield, Adam (2017), Radical Technologies (Verso, London)

Hickey, Shane and Franki Cookney (2016), “Airbnb revolutionised travel but is facing world-wide opposition. It plans a grassroots movement to rise up in its defence. Will it work?” The Observer 30 October

Keen, Andrew (2015), The Internet is Not the Answer (Atlantic Books, London)

Tucker, Ian (2016), “Humanity's biggest fear is becoming irrelevant” The Observer 27 November

УПРАВЛІННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ АЛГОРИТМІВ

Про що йдеться

- Алгоритми часто ховаються за завісою об'єктивності, але багато які з них є в дійсності помилковими та маніпулятивними. Навіть у своїх добрих намірах технологія маніпулює та несвідомо ізолює суспільство на однотонні підгрупи.

- Мусульманські суспільства стикаються з величезним викликом: алгоритми можуть використовуватися для підтримки фейкових новин, пропаганди расизму, ісламофобії та повного невігластва. Алгоритми використовувалися для дискримінації палестинців, расового сортування «арабів» в аеропортах та для відмови в доступі до частин Інтернету в деяких мусульманських країнах.

- Мусульмани також можуть використовувати алгоритми для пропаганди екстремізму та насильства.
- Найгірше те, що в цих моделях мало місця для коригуючих дій. Таким чином, можливості протистояти такій системі або виправляти помилки, властиві навіть самій математиці, обмежені. У світі постправди важко сказати, чи є дії та вибір, які ми робимо, продуктом наших думок або ж були таємно продиктовані алгоритмами.

Джерела

Chakraborty, Aditya (2016), “Your new iPhone’s features include oppression, inequality - and vast profit” The Guardian 20 September

Davies, William (2017), “The end of statistics?” The Guardian 19 January

Fletcher, Nick (2016), “What caused the great flash crash? Traders blame rogue algorithm for pound’s plunge” The Guardian 8 October

Gostoli, Ylenia (2018), “How the Internet ‘punishes’ Palestinians” Al Jazeera 2 February

Greenfield, Adam (2017), Radical Technologies (Verso, London)

Naughton, John (2015), “Why it’s full speed ahead to being ruled by computers” The Observer 16 August

O’Neil, Cathy (2016), Weapons of Math Destruction: How big data increases inequality and threatens democracy (Penguin Random House, London)

Tucker, Ian (2017), “When algorithms are racist..” The Observer 28 May

МІСТО І КОРПОРАТИВНІ ДЕРЖАВИ

Про що йдеться

- Мегаполіси в мусульманських суспільствах вже у всьому, крім назви, багато в чому нагадують міста-держави. Концентрація населення, зважаючи на поточні тенденції до збільшення урбанізації та економічної активності, робить їх придатними для того, щоб стати новими центрами сили у світі, керованому містами-державами.
- Модель міста-держави могла б стати бажаним вирішенням проблем авторитарних та екстремістських режимів. Вони могли б зруйнувати штучні кордони Близького Сходу та Азії, які викликали стільки розбратів та конфліктів. Є шанс, що громади, не пов'язані з містом, боротимуться на задвірках суспільства чи об'єднуються у нові, досі незнані, племена чи комуни.
- Очікуване зростання мусульманського населення в Європі може стати основним чинником політики. В майбутніх містах-державах джерелами влади стане молодь завдяки доходам, інноваціям та розвитку.
- Ісламофобія може призвести до того, що європейські міста повернуться до середньовічної моделі міських стін, які не впускають певного населення або, своєю чергою, утримують певне населення всередині. Без широкомасштабної національної чи континентальної політики майбутній ландшафт може бути досить антиутопічним, з поверненням до масових кочувань. населення та мігруючих торговців.
- Мусульманські країни Близького Сходу з їхньою готовністю імпортувати культуру поряд з їхнім по-

тенціалом для величезних сонячних ферм, можуть зробити свої території привабливими для майбутніх корпоративних держав.

Джерела

Baird, Vanessa (2016), “Smiley-faced monopolists” New Internationalist July/August

Cadwalladr, Carole (2015), “I find it worrying that the future of humankind is now in the hands of a very small group of entrepreneurs” The Observer 5 July

Earle, Samuel (2017), “Vatican 2.0” TLS 14 November (<https://www.the-tls.co.uk/articles/public/technology-companies-facebook-god-earle/>)

Kotkin, Joel (2010), “A new era for the City-state?” Forbes 23 December (<https://www.forbes.com/sites/joelkotkin/2010/12/23/a-new-era-for-the-city-state/#67c8e5687a20>) Morozov, Evgeny (2015), “Facebook isn’t a charity. The poor will pay by surrendering their data” The Observer 26 April

Morozov, Evgeny (2016), “The state has lost control: tech firms now run western politics” The Observer 27 March

Srnicek, Nick (2017), “Smash the tech monopolies now. Soon it will be too late” The Guardian 30 August

НОВІ ВИДИ БАКТЕРІЙ СТІЙКИХ ДО АНТИБІОТИКІВ

Про що йдеться

- Призначення препаратів широкого спектру дії є дешевим і економним рішенням, яке підриває цінність превентивного підходу до медицини.

- Це зростання фармацевтичної медичної практики супроводжується неприйняттям вакцинації. Страшні наративи та неприйняття загальноновизнаних наукових досліджень призвели до збільшення кількості людей, які не прищеплюють своїх дітей та/або відмовляються від них. Це відкриває можливості повторної появи хвороб, які контролювалися десятиліттями.
- Потенційне зростання кількості нових видів резистентності бактерій необхідно враховувати в рамках систем, що визначають методи, місця для будівництва та механізми торгівлі та комерційного судноплавства. Експорт товарів і порушення екосистем роблять серйозний внесок у розвиток нових видів резистентності.
- Нанотехнології показали перспективні результати у знищенні патогенів. Використання світла для дестабілізації та руйнування клітин усередині нанороботів може бути ефективними ліками від бактерій з новими видами резистентності.
- Уряди повинні почати думати про такі супербактерії. Чекаючи, поки вибухне наступний спалах, а потім поспішати витратити мільйони на ліки та вакцини вкрай неефективно і насправді може не спрацювати.
- Багато мусульманських країн перебувають у ситуації особливого ризику. Широко використовуються антибіотики, а стандарти санітарії та охорони здоров'я низькі. В районах збройних конфліктів серйозно знижується увага до охорони здоров'я, та багаторазово зростає ймовірність спалахів.
- Ситуація в Південній Азії має хвилювати усі мусульманські держави. Південна та Південно-Схід-

на Азія стають осередком інфекцій та стійкості до антибіотиків, оскільки в цій частині світу почалося дуже багато спалахів.

- Паломництво в Мекку, хадж, пов'язане зі щорічним ризиком поширення хвороб, стійких до антибіотиків. Політика в галузі охорони здоров'я, орієнтована на потенційні ризики та стримування супербактерій, має бути розроблена як на національному, так і на міжнародному рівні.

Джерела

Center for Disease Dynamics, Economics & Policy (2016), Antibiotic Resistance (<http://www.cddep.org/research-area/antibiotic-resistance#sthash.UBnL6wbi.dpbs>)

Harris, Gardiner (2014), “Superbugs’ Spread Globally: Babies die by the thousands in India battles drug-resistant bacteria” The New York Times 14 December

Knapton, Sarah (2017), “Nanomachines that drill into cancer cells killing them in just 60 seconds developed by scientists” The Telegraph 31 August (<http://www.telegraph.co.uk/science/2017/08/30/nancomachines-drill-cancer-cells-killing-just-60-seconds-developed/>)

Shah, Sonia (2016), “How foreclosed homes and used tires can threaten public health in the age of Zika” The Washington Post 29 July

World Health Organization (2015), Antimicrobial resistance (<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs194/en/>)

Wired (2016), Antibiotics (<http://www.wired.com/tag/antibiotics/>)

Yuhas, Alan (2016), “Bees are unintended victims of US south’s anti-Zika campaign” The Guardian 5 September

Zhang, Sarah (2015), “Where Antibiotic Resistance Is Worst Around the World” Wired (<http://www.wired.com/2015/09/antibiotic-resistance-worst-around-world/>)

КВАНТОВІ ОБЧИСЛЕННЯ ТА МЕГАДАНИ

Про що йдеться

- Швидкість, з якою розвиватимуться квантові обчислення, залишить пасти задніх багато держав, зокрема мусульманські суспільства. Проте, всі суспільства можуть бути кинуті в небуття через можливості, які відкриваються квантовими технологіями. Квантовий комп'ютер має здатність помилково спрощувати життя. Швидкість хаотичної поведінки та кількість невігластва буде настільки велика, що здаватиметься, що невизначеність переможена. Сама концепція того, що є людським, має бути знищена та визнана неактуальною у квантовому майбутньому.
- Що робить квантові обчислення такими потужними, то це концепція нашарування, коли щось може існувати в кількох станах одночасно. Поділи всередині суспільства, особливо через сектантство та нерівність у статках, будуть експоненційно зростати.
- Мусульманським суспільствам потрібно як місце за столом переговорів, так і обережне ставлення до розвитку квантових технологій. Це означає більше культурне визнання науки і техніки загалом і квантової фізики зокрема. Існує одночасна необхідність прийняти науку та технологію, але при цьому триматися на критичній відстані від модних дивацтв, а

також догматичного прийняття всього, що претендує на науковість.

Джерела

Ball, Philip (2017), “Physicists want to rebuild quantum theory from scratch” Quanta Magazine 2 September (<https://www.wired.com/story/physicists-want-to-rebuild-quantum-theory-from-scratch/>)

Greenfield, Adam (2017), Radical Technologies (Verso, London)

Naughton, John (2015), “The quantum computing era is coming...fast» The Observer 13 December

O’Neil, Cathy (2016), Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and

Threatens Democracy (Penguin Random House, London)

Tucker, Ian (2016), “Humanity’s biggest fear is becoming irrelevant» The Observer 27 November

Watson, T.F., et al. (2018), “A programmable two-qubit quantum processor in silicon» Nature doi:1.1038/nature25766

ПОВЕРНЕННЯ БАЛКАНСЬКИХ ПРИВІДІВ

Про що йдеться

- Нестабільність та напруженість в балканських республіках є потенційним осередком розвитку фашистських груп та прихованого проникнення урядів, а також підйому екстремістських мусульманських елементів та полем битви для таких організацій, як «Ісламська держава».

- Сильний вплив Росії на колишню югославську державу не можна недооцінювати. Не виключено, що Росія прийде на допомогу націоналістичним силам регіону на шкоду мусульманським громадам.
- Складні та взаємопов'язані проблеми балканських республік вимагають довгострокових рішень. Подолання відмінностей та привидів минулого вимагатимуть серйозних зусиль в напрямку розбудови суспільства.
- Ісламська громада має можливість взяти на себе ініціативу у формуванні бачення та життєздатного майбутнього для Балканського регіону. Яскраве та динамічне обговорення балканського майбутнього за участю всіх сторін та громад може стати важливою віхою в боротьбі з ісламофобією та націоналістичним фашизмом у регіоні.
- Ідеологічна битва за балканське майбутнє — це можливість для мусульманських суспільств кинути виклик привидам минулого та розпочати новий полілог розуміння та накопичення знань.

Джерела

Editorial (2017), “The EU must show the Balkans they still have a chance” The Economist 13 July (<https://www.economist.com/news/europe/21725020-europes-inner-courtyard-drifting-towards-crime-and-authoritarianism-eu-must-show>)

MacDowall, Andrew (2017), “Rumbling Balkans threaten foreign policy headache for Trump” The Guardian 27 February (<https://www.theguardian.com/world/2017/feb/27/balkans-for-foreign-policy-headache-trump-kosovo-serbia-bosnia-montenegro>)

Mason, Paul (2016), “Croatia’s election is a warning about the return of nationalism to the Balkans. The EU must get tough with incoming government” *The Guardian* 13 September
Mekic, Sejad (2015), “Governing Bosnia-Herzegovina” *Critical Muslim* 14 April-June (Hurst, London)

Waterman, Ruth (2015), “In Camera: Bosnia” *Critical Muslim* 13 January-March (Hurst, London)

ДЕГЕНЕРАЦІЯ ПІСЛЯВОЄНИХ МУСУЛЬМАНСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Про що йдеться

- Конфлікти та війни в мусульманських суспільствах можуть тривати десятиліттями, поки зберігається образа на іншого та відмова від критичної взаємодії з постнормальним світом. Існує реальна і справжня небезпека того, що деякі мусульманські суспільства скотяться у бік тоталітарних екстремістських і фашистських держав. Альтернатива вимагає свідомого вибору, уважного очікування та обережного цілеспрямованого просування.
- Постнормальний стан нескінченної війни в мусульманських суспільствах буде великим джерелом підвищеної складності, хаосу та протиріч і, як таке, породжуватиме всезагальну невизначеність щодо майбутнього.
- Мусульманські суспільства повинні об’єднатися у прагненні спільного миру і підходити до регіональних конфліктів з різних точок зору та з урахуванням інтересів якомога більшої кількості різних сторін.

Полілог — це перший найкращий крок до об'єднання суспільств, охоплених війною.

- Освіта — єдине реалістичне та довгострокове вирішення конфліктів та розбіжностей в мусульманських суспільствах. Необхідна серйозна реформа початкової, середньої та вищої освіти, яка має бути спрямована на розширення світогляду, прийняття плюралізму, критичний підхід до історії та футуристичної грамотності. Складні, розшматовані війною суспільства, потребують складних систем освіти.

Джерела

Connolly, Kate (2015), “The war is still raging, but the race to rebuild Aleppo has already begun” *The Guardian* 12 March (<https://www.theguardian.com/world/2015/mar/12/war-re-build-aleppo-syria-architects-reconstruction>)

Editorial (2017), “The Next Middle East War” *The Wall Street Journal* 7 September (<https://www.wsj.com/articles/the-next-middle-east-war-1504826567>)

Foreign Policy (2017), “What Comes After ISIS: The jihadi group’s defeat in Mosul and Raqqa is about to usher in a new era — and new conflicts — across the Middle East” 10 July (<http://foreignpolicy.com/2017/07/10/what-comes-after-isis-islamic-state-mosul-iraq-syria/>)

Miller, Aaron David (2016), “Why U.S. diplomacy can’t fix the Middle East” *The Washington Post* 3 June (https://www.washingtonpost.com/opinions/why-us-diplomacy-cant-fix-the-middle-east/2016/06/03/74622fba-0e21-11e6-bfa1-4efa856caf2a_story.html?utm_term=.d3fd0572ee4a)

Townsend, Mark (2017), “Fake online accounts ‘driving anti-Muslim abuse’” *The Observer* 26 November

СЦЕНАРІЇ

ВСТУП

Сценарії — це інструмент для прояснення думок про альтернативні варіанти майбутнього. Цей термін часто використовується у множині, щоб підкреслити, що існує не один, а багато варіантів майбутнього. Загалом, сценарії — це здебільшого нариси чи історії про якийсь аспект майбутнього, призначені для подолання вузького мислення та зосередження на кількох можливостях майбутнього, зрештою, щоб допомогти нам навчатися.

Як правило, вони пишуться зараз, начебто майбутнє, яке вони описують, вже відбулося. Усі методи наслідують низку логічних кроків або стадій, таких як визначення порядку денного, визначення рушійних сил, визначення ключових факторів та формування сценаріїв.

Побудова сценаріїв в рамках постнормальних часів дещо відрізняється від традиційних методів. Наша увага зосереджена на динамічній природі постнормальних часів, яка потребує акценту на складності та одночасності. Ми вважаємо само собою зрозумілим, що сьогодення є складним, мережевим, плюралістичним, сумішшю минулого, сьогодення, майбутнього та постнормального. Як і в більшості сценаріїв, нам необхідно враховувати тенденції, які спостерігаються емпірично, але також приділяти увагу повторюваному характеру тенденцій і виникаючих проблем. Одночасний і повторюваний процес досліджується через структуру Three Tomorrows.

Сценарії слід розглядати як початок дискусії про мусульманське майбутнє, яке вже давно на часі.

Джерела

Bradfield, R., G. Wright, G. Burt, G. Cairns, and K. Van Der Heijden (2005), "The origins and evolution of scenario techniques in long range business planning" *Futures* vol. 37(8) 795-812

Godet, M. and F. Roubelat (1996), 'Creating the Future: The Use and Misuse of Scenarios' *Long Range Planning* 29(2) 164-171

Huss, R.W. and E.J. Honton (1987), 'Scenario Planning— What Style Should You Use?' *Long Range Planning* 20(4) 21-29

Martelli, A. (2001), 'Scenario building and scenario planning: state of the art and prospects of evolution' *Futures Research Quarterly* vol. 17(2) 2001 57-70

Ogilvy, James (1996), 'Scenario Planning, Critical Theory and the Role of Hop' in Richard A Slaughter editor *The Knowledge Base of Futures Studies Volume 1: Foundations* 205-216 (DDM Media Group, Hawthorn)

Sardar, Ziauddin (2013), *Futures: All That Matters* (Hodder & Stoughton, London)

Sardar, Ziauddin and John Sweeney (2016), 'The Three Tomorrows of Postnormal Times' *Futures* 75 1-13

Wright, George and George Cairns (2011), *Scenario Thinking: Practical Approaches to the Future* (Palgrave MacMillan, London)

РОЗТЯГНЕНІ НАЯВНІ СЦЕНАРІЇ

Пошматовані та випалені

Мусульманські країни переживають найгірші наслідки зміни клімату. В деяких місцях температура підвищувалася понад 50°C. Повсюдно відчувається нестача води. Міські центри дуже забруднені. У цілому нині докільля стрімко втрачає здатність підтримувати життя. Деякі країни намагалися боротися з ситуацією на рівні держави; проте в інших можна стати свідком тому як найбагатші купують собі дорогу у більш придатні для життя місця, тоді як бідні стикаються з безвихідною ситуацією. В основному мусульмани заплуталися в міжконфесійних суперечках і борються один з одним, щоб спільно працювати над покращенням екологічної ситуації. Не дивно, що насильство загострюється, а конфлікти через наявні ресурси стимулюють сплеск тероризму. Велика кількість населення переміщується з надією знайти найбільш придатне для життя середовище. Ходять чутки про блокаду Заходом регіону Близького Сходу та Північної Африки; та створення бар'єру, щоб люди всередині не могли залишити свою батьківщину.

ОБ'ЄДНАНА ЗЕМЛЯ МУСУЛЬМАНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ

Найкращий спосіб побачити все це — через об'єктив дрона, або, як ми його називаємо, «очі дрона». Безживні зображення мають туманний коричневий відтінок сепії і налаштовані на механічний гомін для саундтреку.

Стіни з переробленого пластику утворюють капсули, більше схожі на контейнери, які нагадують приміщення корпоративного офісу, яке задля збільшення ефективності поділене на окремі секції. Пластикові приміщення різняться за розміром залежно від сім'ї переміщених осіб. У центрі цього замкненого простору знаходяться поштові станції, куди доставляють чисту питну воду і щоденні пакети допомоги. Безпілотники низького класу забезпечують безкоштовний Wi-Fi для мешканців цих таборів. Територію обмежують масивні бетонні стіни, проте важко визначити, чи призначені вали для запобігань конфлікту чи для утримання біженців усередині. Стіна немов змія оповила Каїр, а табірне місто охоплює великі ділянки долини річки Ніл.

Обнесені стіною синього та білого кольору капсули тягнуться вгору через Суецький канал, кожен з яких утворює пелюстку для Західного берега та сектору Газа. Озброєні охоронці патрулюють межі ізраїльської території. Капсули залишилися тими самими, але можна помітити більше декору, оскільки на дахах цих капсул зображені послання надії та всюди майорять палестинські прапори.

Шлях табору пролягає далі на південь, у безкраї пустелі Саудівської Аравії. Капсули тут загостреніші, а на кожному даху є сонячна батарея. Навколо розкидані вітряні турбіни. Невеликі громадські центри були перепрофільовані у школи та мечеті. Мекка — це лише око капсул, пов'язане з великою Саудівською Аравією лише швидкісними потягами, що ходять у всіх напрямках зі священного міста. В цих бетонних стінах могла б розміститися більша частина Ємену. Пелюстка виривається на кордон Оману. Декілька років тому, коли

звели стіни, добровольці зі США, Великобританії, Європи та Бангладеш під керівництвом ООН перевезли до цього передмістя біженців рохінья.

Ми зменшуємо масштаб на Аравійському півострові, піднімаємось на сім градусів, і наш погляд зустрічає стіну, що йде вгору на більшу частину території Сирії та Іраку. Тут більша частина міста складається з брезентових наметів, капсули тут ще не збудовані і через відсутність коштів можуть ніколи не з'явитися. Технологічні фірми надали систему фільтрації чистої води, яка переробляє відходи, дощову та морську воду, опріснену та очищену для споживання. Вони також надали дрони Wi-Fi та зарядні станції для смартфонів.

Далі на північ пелюстка сягає кордонів Туреччини, Іраку, Ірану та Вірменії. Більшість будинків побудовані з брезенту, старих частин капсул і мотлоху, зібраних разом у блоки кімнат з центральним садом. Тут у відносній гармонії живуть курдські, чеченські та уйгурські мусульмани. Стіни тут найновіші, не зношені негодою та не затерті графіті.

Більшість зон конфлікту залишилися лише у вигляді зруйнованих міст-примар на околицях об'єднаної країни мусульманських біженців. Електричні швидкісні потяги везуть тих небагатьох біженців, яким пощастило переселитися на Захід, але в пункті призначення на них чекає боротьба з ісламофобською культурою та бюрократично заплутані шляхи до громадянства. У міру того, як конфлікт згасає, як вогонь, що задихається без кисню, місто біженців все менше і менше схоже на переміщені сім'ї і все більше на нове місце проживання. Допомога надходить у міру її надання, та стає дедалі меншою оскільки засоби масової інформації на Заході значною мірою втратили інте-

рес до цього району. Нормою тут є матері-одинаки та сім'ї, керовані старшими дітьми. У бабусь і дідусів, що вижили, низька тривалість життя, але працівники таборів і сім'ї намагаються забезпечити їм максимально комфортне життя. Хвороби переважно перебувають під контролем на відміну від епідемій психічного здоров'я. Це повсякденне життя в об'єднаній країні мусульманських біженців.

ВТРАЧЕНЕ ПОКОЛІННЯ

Вперше за два десятиліття знизилися показники народжуваності. Багато в чому це пов'язано з тим, що мусульманська молодь песимістично ставиться до шлюбу, народження дітей та створення сім'ї.

Безробіття знаходиться на рекордно високому рівні і оптимістичні варіанти відсутні. Автоматизація та штучний інтелект відвернули Захід від некваліфікованої та дешевої робочої сили, яку колись давали мусульманські суспільства глобального Півдня. Роботи зробили людей потрібними для виконання повсякденних функцій.

Стан освіти лише посилює картину. Академічний ступінь може бути необхідним для працевлаштування, але він не дає необхідних навичок або знань. Університети — це корпорації, і, по суті, освіта людини визначається сумою, яку вона може чи готова заплатити. Це залишає мусульманську молодь з безнадійним боргом та марною кваліфікацією у світі без роботи. Акцент робиться на бідності, забрудненні та відчуженні.

Війни все ще вирують, залишаючи молодь фізично скаліченою та незворотно психічно травмованою.

Це покоління – покоління сиріт, які не знали мирного часу. Воно відоме як втрачене покоління. Політика, демократична або будь-яка інша, їх підвела. Економіка зіпсувала їхні перспективи. Конфлікт та виживання найпристосованіших – єдині стовпи, на яких тримається світ. Багато хто з розчарованих звертається до містицизму чи екстремізму. Принаймні вони можуть сподіватися на рай, який прийде за смертю і звільнення від цього жорстокого світу. Інша молодь бачить в екстремістах істеблішмент, одягнений в інший капелюх. Вони вірять у радикальне повстання проти всіх історичних наративів і хочуть розпочати джихад проти джихадистів. Секти меншин звинувачуються в тому, що вони єретики і переслідуються. В результаті виходить заплутана безладна мозаїка вірувань, що постійно воює і руйнує сама себе.

Багато хто шукає порятунку в наркотиках. Вживання опіуму, гашишу, кокаїну та марихуани в мусульманських суспільствах є одним з найвищих у світі. Кількість передозувань та патогенів, що передаються через кров, неухильно зростає в геометричній прогресії. Вибухи та цілеспрямовані вбивства тепер стали нормою. Драматичні акти самогубства, включаючи самоспалення, часто стають частиною щоденних новин. Популярна музика говорить про розчарування, гнів, недовіру та насильство. Мистецтво та література оспівують безнадійність і, здебільшого, не піддаються тлумаченню, виражають крайній гнів.

Рівень схвалення уряду знаходиться на найнижчому рівні за всю історію спостережень. Те, що почалося з масових та багатолюдних демонстрацій, вилилося в крайню апатію. Бланки військового обліку та виборчі бюлетені публічно спалюються. Закони та поста-

нови голосно й публічно засуджуються та не виконуються. Високе апатичне ставлення ставить під сумнів легітимність результатів виборів, а низький інтерес до існуючих політичних структур призводить до того, що багато урядових апаратів не працюють і припиняють своє існування. Мало хто цікавиться пошуком рішення та взагалі ніхто не знає, що робити. Молодь не може організуватись, а існуюча інфраструктура не здатна до інновацій. Решта світу рухається далі без анархічних та дегенеративних мусульманських суспільств.

ЗНАЙОМІ СЦЕНАРІЇ МАЙБУТНЬОГО ПІСЛЯ ЗАХОДУ

Після швидкого відходу з глобального театру бойових дій і громадянських заворушень, що межують з війною, Сполучені Штати більше не є лідером вільного світу. Численні виходи з ЄС та внутрішні поділи всередині Європи залишили ЄС лише оболонку його колишніх прагнень, на чолі з спраглими до влади та непопулярними Францією та Німеччиною, що переживають чергову кризу ідентичності. Великобританія, нарешті, спалила останнє масло впливу імперії, термін придатності якого давно минув. Організація Об'єднаних Націй втратила будь-яку актуальність, оскільки вона більше не здатна ані до консенсусу, ані до дій.

Смерть Володимира Путіна залишає Росію без спрямування і в стані закритого вибуху, у міру того як широкомасштабні реформи намагаються відшкодувати збитки, завдані невдалою політикою. Китай виглядає останньою наддержавою старого світового порядку, але є однією з нових світових держав, по-

ряд з Індією, Туреччиною, Бразилією. Влада більше не розділена між двома полюсами, тепер вона багатополюсна. Альянси та партнерства, створені Близьким Сходом та Африкою, також докорінно змінюють глобальний баланс сил.

Більшість світового багатства зосереджена в Китаї та Індії, у містах-державах, таких як Сінгапур, та в глобальних корпораціях, таких як Alphabet та Apple. Але відстежити багатство стало майже неможливо, оскільки світова економіка увійшла у стан різкого піке, злетів та спадів. Кожен спад стає дедалі глибшим, в той час як кожен бум коротший за попередній і не може покрити збитки останньої депресії. Погода непередбачувана і стає дедалі руйнівнішою. Збройні сили розриваються між міжнародним конфліктом, внутрішніми заворушеннями та багатосторонніми зусиллями порятунку. Автоматизація замінила людську інтелектуальну та фізичну працю і виробляє споживчі товари, які люди більше не можуть собі дозволити.

Освіта розвалилася. Кафедри окремих дисциплін закриваються, а штатні посади зникають. Створення знань, навчання навичкам та корисність можливі лише через міждисциплінарну та трансдисциплінарну роботу. Студенти можуть отримати більше від університетів-кафе в стилі грецького форуму або онлайн-курсів, що базуються на штучному інтелекті, ніж від покинутих університетів минулого. Структури знань зруйновані, але можливість криється у створенні нових, щоб почати відповідати на складну невизначеність цих постнормальних часів.

Крихкість цього періоду відправляє старі ідеї та парадигми на звалище історії. Нові парадигми народжуються з труднощами. Деякі мертвонароджені.

Мусульманські суспільства переживають тектонічні зрушення - швидкі зміни, які несуть із собою як можливість, так і загрозу краху. Існує вакуум і зруйновані структури знань здатні змінити майбутню динаміку влади. Китай здається явним наступником США, але чи це просто США 2.0? Хіба не було здобуто уроків з епохи західного домінування? Умови вимагають нових моделей політики, управління, економіки, освіти та ідентичності, що кидають прямий виклик майбутнім мусульманським суспільствам.

Мусульманські країни щосили намагаються визначити своє майбутнє, оскільки епоха наддержав добігає кінця. Як можна використовувати силу та нові знання на благо всього людства? Має бути багато чого зроблено і багато чого необхідно досягти. Світ — це устриця: хтось має простягнути руку і схопити її.

НЕВТОМНА ВЕСНА

Скоординований напад на їхні найсвятіші місця приводить мусульман у стан шоку. Єрусалим та Медина спустошені. Мечеть Пророка зруйнована. Мекка страждає ще більше: серія брудних бомб робить священне місто абсолютно безлюдним. Каабу знищено. Деякі бомби були біологічними і містили штучні бактерії, які живляться тілом; другий набір включав радіоактивні ізотопи. Підраховано, що на відновлення міста підуть століття.

Світ накрила глобальна хвиля мусульманської солідарності. У відповідь на напади висловлюються обурення та огида; робляться спроби встановити осо-

би винних. Міжнародний суд розслідує; і той факт, що головні підозрювані не визнають його юрисдикцію, не зменшує його символічний ефект.

Напад має ефект бумеранга, зміцнюючи та по-жвавлюючи мусульманську єдність. Усі мусульмани, незалежно від їхнього місцезнаходження, вважають, що напад був спрямований безпосередньо на них і реагують відповідним чином. Організація ісламського співробітництва обрана як перший інструмент для формулювання та координації міжнародних мусульманських дій. Він успішний, незважаючи на довгу історію невдач. Мусульманські країни об'єднуються на єдиній платформі: вони зосереджуються на тому, що їх об'єднує, спільному, а не на тому, що їх роз'єднує. Мусульманські діаспори в різних з ентузіазмом приєднуються до спільної справи.

Суніти та шиїти розвивають спільну теологію. Релігійні авторитети всіх сект та традицій возз'єднуються на величезній конференції у Стамбулі. Вони усвідомлюють важливість моменту та визнають, що кожна мусульманська держава, нація, громада, секта та окрема людина мають працювати над відновленням Дому Ісламу. Проводяться паралелі з найгіршими моментами життя Пророка в Мецці та з гіджрою. Мекка, можливо, зараз зникла, але, як і Пророк, мусульмани повернуться, щоб побачити, як вона процвітає під прапором реформованого, об'єданого ісламу та мусульманського світу. Мусульманські держави можуть поєднати свої наукові, технологічні, економічні та інтелектуальні ресурси для задоволення нагальних колективних потреб своїх громадян. Якщо першочерговим завданням була допомога постраждалим або інфікованим в результа-

ті атак, дуже скоро робляться зусилля для вирішення інших складних проблем, таких як забезпечення доступу до ресурсів, визначення стратегій боротьби з наслідками зміни клімату, покращення управління, зміцнення соціальної інтеграції, просування здоров'я і достатку й розробка радикально нової та актуальної системи освіти.

А поки що за допомогою сучасної віртуальної реальності паломникам пропонується новий спосіб хаджу. Багато вчених та релігійних авторитетів схваляють новий варіант. Вони наголошують, що хадж завжди був насамперед духовною подорожжю і що всі паломники повинні підходити до хаджу як до самоглядної духовної подорожі. Віртуальна Кааба стане реальною після того, як мусульманська цивілізація буде перебудована по цеглині, щоб відповідати вимогам плинного часу.

Те, що могло бути початком кінця, перетворилося на період мусульманського відродження та воскресіння. Дехто навіть вихваляється, що мусульманські суспільства перевершать славу так званого Золотого віку.

ТРАНСІСЛАМ

Це зайняло багато часу, але тепер напевно це звершилося. Реформований іслам з викладеним у нових формулюваннях шаріатом у його основі. Цікаво відзначити, як сприйняття та репрезентація шаріату змінилися від слова, що використовується для того, щоб лякати маленьких дітей, аби вони засинали, до

концепції, яка тепер широко асоціюється з просуванням гуманної, інклюзивної та соціально справедливої політики й стратегій. Можливо, правильніше було б сказати, що шаріат став методологією вирішення проблем. І вам не обов'язково бути мусульманином, щоб використовувати його.

Все почалося кілька десятиліть тому зі спроб реформувати релігійну думку модерністами, традиціоналістами, феміністками та всіх мастей критично налаштованими людьми й міжнародними організаціями, орієнтованими на реформи. У якийсь вирішальний історичний момент одночасно відбулися дві речі: велика кількість різних зусиль досягла критичної маси; і реформісти з різними програмами і поглядами зрозуміли, що їхні відмінності були швидше уявними, ніж реальними, і всі вони могли бути пристосовані до вищих цілей - макасід - шаріату. З того часу все розвивалося по спіралі і тепер досягло миру і процвітання, творчості та вирішення проблем. Все це ми спостерігаємо в Домі Ісламу.

Два ключові розуміння відіграли важливу роль у разючому успіху реформаторів. Перше полягало в тому, що всі були однаково праві і однаково неправі. Потрібно було визнати серйозно жакливі наслідки сучасності, але не можна було відмовитися від сучасності як такої. Традиція була важливою, проте для збереження важливими були лише її життєстверджуючі аспекти; і її потрібно було заново винайти в рамках макасід аль-шаріа. Феміністки мали рацію; проте, агресивну антитрадиційну риторику треба було пересилити. Акцент було зроблено на інтеграції найкращого з усього; це породило новий спосіб мислення, що виходить

за межі сучасності та традиції, який сформував оригінальний синтез. Ось чому деякі називають його Трансісламом.

Друге розуміння природним чином впливало з першого. Якщо всі мали рацію і були неправі, то кожен мав право критикувати і бути підданим критиці. Вони назвали це мухасаба, термін, який не зустрічається в Корані, але походить від фрази йаум аль-хісаб - Судний день. Цей термін було визначено як стан, що охоплює критику та самокритику у всіх аспектах мислення та навчання. Практика мухасаба призвела до іншої інноваційної концепції: взаємно гарантованого розмаїття, або скорочено ВГР. Те, що розглядалося і справді розглядається як взаємне, полягає в тому, що людський стан є культурним станом та суттєвим атрибутом відносин, що забезпечує знання, віру, буття та дії. Це визнання того, що всі інтерпретації ісламу та спроби зрозуміти його є культурно орієнтовані та однаково важливі. Навіть інтерпретація, що вважається єретичною, має право на існування і може висловити якусь важливу думку. Взаємно гарантоване розмаїття відіграло життєво важливу роль в усвідомленні того, що існує кілька способів бути мусульманином. Креативність, яку ми спостерігаємо в мусульманському світі, є продуктом загального визнання та прийняття безлічі способів, за допомогою яких мусульмани здійснюють пошук сенсу, розуміння ісламських цінностей та засобів втілення етики ісламу у повсякденному житті.

Отже, дякую всім реформістам минулого та сьогодні, які відклали у бік свої розбіжності, щоб працювати разом в дусі мухасаба та ВГР. Синтез трансісламу веде мусульман до нового етапу їхнього розвитку. У

складних, взаємопов'язаних, підступних та хаотичних проблем мусульманських суспільств тепер є затяті захисники, повністю озброєні етичною методологією вирішення проблем.

ХРЕСТОВИЙ ПОХІД (Н): ПРОДОВЖЕННЯ

Глобальна війна з тероризмом – це майже перемога Америки. Єрусалим, місце повернення Спасителя Ісуса Христа, залишається під контролем Ізраїлю. Це місто, де палестинці постійно протестують, стверджуючи, що місто належить мусульманам. Постійні сварки палестинців та випадкова підтримка, яку вони отримують від кількох країн, дратують людей усіх класів та походження на Заході. Відлуння антипалестинських настроїв можна почути в барах, церквах та урядових залах по всій Європі та Сполучених Штатах.

У США заборони на поїздки не дозволили мусульманам увійти до країни свободи. Ісламофобія збільшила кількість депортацій і ускладнила просування соціальними сходами. Політики правого крила, у тому числі вкрай праві, а також християни-євангелісти, літералісти Нової Ери та християнські сіоністи контролюють Конгрес та Сенат, а також більшість урядів штатів та місцевих органів влади. Президент — маріонетка альтернативних правих. Соціальні клуби та церкви підтримують ополченців, які готують простих людей до майбутнього апокаліпсису. Опір з боку маргіналів суспільства замовчується як фальшиві новини чи відсутність патріотизму.

В Європі, ЄС перетворився на порожній інститут. В Угорщині, Польщі, Чехії та Словаччині при владі

стоять відверто фашистські уряди. В Австрії є альтернативний правий президент. Вкрай праві входять до коаліції у Франції, Німеччині, Бельгії та Нідерландах. Злочини на ґрунті ісламофобії знаходяться на рекордно високому рівні, поряд з відмовами у поданні заяв на отримання громадянства та депортаціями.

В Ізраїлі продовжують надходити повідомлення про масові протести, мародерство, вибухи смертників та спалювання прапорів в Єрусалимі, на Західному березі та в секторі Газа. Надходять також повідомлення про напади протестувальників на посольства США в Каїрі, Ісламабаді та Джакарті. Ці драматичні події публікуються, репостяться, схвалюються, лайкаються і поширюються в західних соціальних мережах через промисловий комплекс роботів в Інтернеті. Відрізнити сьогодні від підробки практично неможливо. Відео та фотографії показують, як розстрілюють дипломатів, вішають християн, американських та європейських туристів гвалтують та з'їдають леви, а з різанини сміються карикатурно зображені мусульмани.

Події набувають різкого оберту, коли повідомляється, що церковні чиновники хрестять роботів-воїнів у річці Потомак, а церкви проводять спеціальні служби, щоб дарувати святий дух усім, хто прямує на війну. По всій території Сполучених Штатів організуються масові спалення Корану, видавництва вичищаються, щоб організувати масові пожежі за межами найпрестижніших американських університетів. Політики та церковні лідери прагнуть союзу з європейськими групами, щоб сформувати коаліційні сили для повернення Палестини та Близького Сходу в ім'я Ісуса Христа.

Перші хвилі нападів очолюються ВПС Ізраїлю та здійснюються роботами зі штучним інтелектом, які використовують технологію розпізнавання осіб, соціальні мережі та мегадані для створення докладного та доволі точного профілю арабів та мусульман. Йорданія, Ірак, Сирія, Єгипет, Саудівська Аравія та країни Перської затоки падають впродовж лічених днів. Роботи позначають мусульман за допомогою чіпів для збору даних з GPS. Тих, кого вважають реальною загрозою, вбивають. Решту вивозять з Великого Ізраїлю до спеціальних резервацій та концтаборів.

Для управління воскреслим Єрусалимом на відміну від єпископа Риму обирається новий Папа. Він кіборг, що представляє обидва чудесні творіння Бога. Земля очищується за допомогою спалювання арабських текстів та творів мистецтва. Будинки, такі як Купол Скелі, перепрофілюються, а не руйнуються, для більшої слави Бога-Отця. Новий Папа видає указ, який оголошує всі святі місця, включаючи Каабу Авраама, божественною власністю християнського світу. Щоденно проводяться меси і молитви, тоді як мільйони віруючих чекають у пристрасному очікуванні, молячись за вознесіння, повернення Христа і про останній суд.

ІСЛАМ ДІАСПОРИ

Мусульманські громади на Заході добре інтегровані та устоялися. Існують також діаспори в Латинській Америці, де вони переживають демографічний бум. Поколінням діаспори комфортно зі своєю мно-

жинною ідентичністю. Вони вважають себе водночас європейцями, мусульманами, і арабами/південноазіатами. Вони шукають найкращий зі всіх можливих світів. Вони мають свободу дихати, думати, трансформуватися. Прагнення інновацій в Європі та Америці підтримує їхні технологічні та художні навички. Прихильність до етичних практик робить дуже успішними мусульманських фінансистів, які віддають борг суспільству. Ці компліменти суспільству добре працюють, щоб приборкати ісламофобські та націоналістичні настрої. Хоча вони ніколи повністю не зникають.

Молодь прагне вивчати іслам, читати і тлумачити для себе Коран, знайомитися з хадисами, переосмислювати шаріат і розвивати фікх меншості (юриспруденцію), який відповідає її вимогам і потребам часу. Сама мечеть революціонізована. Це повністю інклюзивний простір, де поклоніння доповнюється відкритими дебатами, обговореннями проблем громади та вивченням складних проблем мусульманських громад. Вона, можливо, не схожа на традиційну мечеть, оскільки вона багато в чому перебудована, але це місце, куди можна вирушити, щоб здобути нові знання. Це технологічний центр: місце, де вся громада може спілкуватися з мусульманами в інших частинах світу, вислуховувати проблеми інших мусульман та ділитися передовим досвідом. Саме сюди приходять читати лекції викладачі, науковці розповсюджувати свої знання та саме тут формується етика технічно розвинутого покоління.

Міжконфесійність - сучасна релігійна тенденція на Заході. Створюється величезна кількість нових академічних, соціальних, культурних, науково-інновацій-

них установ - багато в чому завдяки експоненційному зростанню благодійності.

Життя в країнах тече швидко. Багато проблем, з якими стикається молодь, є за своєю природою західними. Існує напруженість між ліберальними ідеалами та консервативними поглядами. Але вони винахідливо вирішуються. Мусульманська молодь прагне бути незалежною, але при цьому залишатись близькою до своїх родин. Змішані шлюби – це норма. Вони прагнуть щастя, але в рамках добре зрозумілих етичних рамок, які часто озвучуються.

Мусульмани не просто мультикультурні: вони мультикультурні у всьому. Вони є вершиною плюралізму. Іслам необхідний їм і становить невід'ємну частину їхньої ідентичності. Але ж ніхто не носить свій іслам на рукавах. Мусульманські громади подають приклад, який наслідують інші.

ВИДОБУВАЛЬНИЙ СОЮЗ

Першим астероїдом, з якого в комерційних цілях було видобуто корисні копалини, став астероїд Зафар 8734, який був приведений на орбіту Землі спільними зусиллями, що фінансувалися нещодавно створеним Глобальним ісламським інвестиційним банком (ГІБ), його було оцінено в 1,7 трильйони доларів. Хоча ідея, яка постала в корені цього починання окупилася через багато років, цей проект продемонстрував перспективу міжзоряного видобутку корисних копалин та силу об'єднаного ісламського підприємництва.

Технологічна революція в мусульманському світі виникла через побоювання, що радикальне висихання

нафтових родовищ зіштовхне багато мусульманських країн на швидкий шлях до економічної катастрофи. Побоюючись залишитись в темних століттях, Організація ісламського співробітництва запустила програму, яка частково фінансувалася королем Саудівської Аравії, під назвою «Стипендіальна програма Ібн Юнуса». Тисячі мусульманських молодих людей з Близького Сходу, Південної Азії та Північної Африки були відправлені до університетів по всьому світу від Бостона до Цюріха та Кіото для вивчення космосу та видобутку корисних копалин на астероїдах. Водночас, невелика група інтелектуалів, науковців та студентів отримала схвалення президента Туреччини на створення Товариства ісламських знань. Спочатку в Стамбулі, Каїрі, Тегерані, Лахорі та Джакарті були створені Центри передового досвіду, орієнтовані на підготовку наступного покоління астероїдних шахтарів. Філії Товариства ісламських знань, фінансовані як Туреччиною, так і Ісламським банком розвитку, поширилися в інших частинах мусульманського світу; завдяки процесу осмосу ці галузі підвищили якість досліджень та освіти та з великим успіхом радикально перетворили університети в мусульманському світі. В Багдаді, Ер-Ріяді, Аммані, Ісламабаді, Куала-Лумпурі та Кабулі створено Центри передового досвіду, присвячені різним областям вивчення фізики та астрономії. Інтелектуальні та економічні ресурси мусульманських країн поєднали взаємну економічну вигоду всіх.

Дисертація, опублікована студентом Пакистанського центру позаземної геології в Лахорі, визначила Зафар 8734 серед трьох потенційних кандидатів на процедуру гравітаційного поділу. Ця процедура дозволить таким об'єктам, як астероїди, підвищуватися між

гравітаційними полями Землі та Місяця на невизначений термін для вивчення чи видобутку ресурсів. Почалися дружні космічні перегони між Пакистаном, Саудівською Аравією, Іраном, Туреччиною та Індонезією з розробки ракетної техніки, необхідної для захоплення астероїда. У той же час, друг студента, чия дисертація привернула увагу мусульманського світу до зірок, молодий фінансовий аналітик, переїхав до Дубаю, щоб заснувати невеликий інвестиційний банк, який згодом став Глобальним інвестиційним ісламським банком. Він здійснив трирічну подорож мусульманським світом і використовував соціальні мережі для збору коштів на дослідження та створення самої ракети.

Експерти роками будуть сперечатися, де було зроблено перший прорив у дослідженнях – в Ірані чи Пакистані. Але було відчутне почуття гордості, коли на південь від Анкари був запущений космічний корабель *Vıraq II*. Успіх місії тільки посилюється трансляціями по телебаченню і незліченними репостами в соціальних мережах зображень багатонаціонального мусульманського екіпажу, що тисне один одному руки і святкує, коли вони озираються на Землю з висоти. Багатство золота, кобальту, заліза, марганцю, нікелю, паладію, родію та інших ресурсів починає текти на Землю через складну мережу, створену Глобальним ісламським інвестиційним банком.

Перше покоління шахтарів повернулися з серйозними медичними проблемами, які вимагають численних операцій та трансплантацій, які з готовністю були виконані біотехнологічною промисловістю, що швидко розвивається. Мусульманські суспільства швидко стають глобальними столицями знань у галузі науки та технологій, отримуючи заявки з усього світу,

щоб продовжити пошук більшого знання, що веде до більш глибокого дослідження космосу та відкриттів. У міру того, як спосіб життя стає все більш орієнтованим на здоров'я та освіту, в мусульманському світі розквітають нові форми творчого самовираження, від поезії до програмування.

АЛГОРИТМИ РУЛЯТЬ, ОК!

Незважаючи на невпинні зусилля Центру з контролю за захворюваннями та Інституту векторів, новий штам пташиного грипу, що мутував, поширюється по всій Азії. Спалах БСРС порушив роботу великих транспортних вузлів у Європі, Центральній Азії та Північній Африці. Екстрене засідання Ради Безпеки, яке проходить у ранковий час, призводить до того, що США, Росія, Китай, Великобританія та Індія обіцяють відмовитися від своїх досліджень в галузі автоматизованих систем озброєння, щоб розробити автоматизовані карантинні зони. Швидко впроваджуються міські та загальнодержавні карантинні зони. Удосконалений ШІ швидко виявляє потенціал для більшої інфекційної активності хвороб, які вченим ще доведеться зрозуміти. Великі фінансовані державою карантинні проекти штучного інтелекту швидко стають незалежними і починають розпадатися, примудряючись працювати лише на муніципальному рівні. Різні зони штучного інтелекту в містах мають різні масштаби загроз залежно від їхнього розташування та населення. Спільним для всіх цих систем є залишається те, що інфіковані чи міста, які вважаються небезпечними для здоров'я, негайно ізолюються для депортації чи стерилізації

(спалювання). Незабаром федеральні уряди розваляються, і ШІ бере на себе розробку алгоритмів, які забезпечують мир і лад у різних містах. Рух ШІ перетворився із простого карантину на алгоритмічний контроль над усіма аспектами життя, він спрямований на досягнення головної мети – підтримання здоров'я міста. Алгоритми визначають розподіл їжі та ресурсів та роблять рух практично неможливим. За підсумками мегаданих, зібраних ШІ, який керує цими містами-державами, алгоритми визначають потреби та вплив муніципальних органів влади та їх оптимальну конфігурацію.

Ці системи практично не впливають на Сінгапур, Японію та ОАЕ, але зустрічають великий опір в Європі, Африці та США. Деякі великі технологічні компанії здатні контролювати системи штучного інтелекту та формувати свої власні корпоративні міста-держави, переймаючи культуру та інфраструктуру Старої Силіконової долини. Міста та громади за межами цих карантинних зон живуть у щоденній боротьбі та постійному страху перед зараженням різними інфекційними захворюваннями. У міру того, як системи ШІ досягають повного викорінення хвороб у своїх містах, допомога та дослідження в галузі лікування швидко припиняються та перенаправляються на підвищення ефективності міста. Десятки біженців прибувають до міських стін як алгоритмічних міст-держав, так і корпоративних міст-держав. Суворі заходи забруднення, населення та споживання ресурсів підтримуються, щоб гарантувати, що місто не вибухне зсередини. Люди починають ставити питання, чи може ШІ орієнтуватися на інші індикатори, крім біологічних патогенів, для виявлення громадян, які потребують стерилізації.

лізації, таких як вуглецевий слід людини або етнічна належність?

Оскільки епідемія хвороб і літня спека, що посилюється, роблять екваторіальну Землю некерованою, багато хто змушений шукати притулку на півночі. Одним з останніх актів Старого Європейського Союзу було створення низькотехнологічної системи штучного інтелекту, яка й досі забезпечує захист Європи та Туреччини від стійких до антибіотиків супербактерій. Оскільки в цьому регіоні містами управляють дуже складні системи штучного інтелекту, які є більш вибірковими у своїх фільтрах, Європа є найбезпечнішим місцем на Землі для біженців. Прагнучи покращити життя в одному з останніх мусульманських міст Європи, масова імміграція біженців прямує до Сараєва. Населення біженців за межами Сараєва зростає, перетікаючи до інших балканських сусідів. Після того, як Афіни фактично закривають свій кордон, міста-держави Сараєво, Загреб, Белград, Софія, Тірана та Скоп'є намагаються вирішити кризу біженців на багатосторонній основі. Хоча джерело атаки досі не вдалося відстежити, кібертерористи зламали алгоритм штучного інтелекту в Белграді, запрограмувавши ісламську віру як інфекційне захворювання, яке підлягає стерилізації. За годину та двадцять сім хвилин, які знадобилися белградським силам кібербезпеки, щоб виявити та видалити алгоритмічний вірус, чотириста шістнадцять осіб, які шукали притулку, були необґрунтовано стерилізовані.

Хоча органи влади окремих міст прихильні до принципів ненасильства, вибух великого торгового центру в Сараєві через два тижні після катастрофи в Белграді змусив багатьох задуматися про те, що буде

за цим каскадом. Чи об'єднуються балканські міста-держави в межах нової югославської держави? Чи повернуться старі балканські примари і чи принесуть вони з собою ще один темний розділ в етнічному та релігійному насильстві? Чи розвиватиметься ШІ далі, коли вичерпаються дипломатичні зусилля громадян?

НЕОСЯГНУТІ СЦЕНАРІЇ МАЙБУТНЬОГО ІСЛАМ БЕЗ МУСУЛЬМАН

Ніхто більше не називає себе мусульманами. Десятиліття воєн, міжконфесійного насильства та соціальних чвар на Близькому Сході та в Північній Африці знищили радикалів, фанатиків та прозелітів. Ті, хто виживає, уникають всього, що пов'язане з ісламом, можливо, не стільки через віру, скільки через повне виснаження та розчарування. Вони звернулися до національної та культурної ідентичності. Відбулося відродження фарсі, урду, малайської, берберської та інших мов, оскільки люди звертаються до місцевих культур за втіхою та комфортом. Вони не відкидають свою мусульманську спадщину, проте вбачають у ній частину похмурої та тривожної історії, від якої прагнуть звільнитися. Вони непохитні в тому, що іслам як релігія не відіграє жодної ролі в їхньому житті чи майбутньому.

Постійні розбрат і насильство в мусульманських країнах підживлюють поширене переконання, що іслам нерозривно пов'язаний з екстремізмом і міжконфесійним насильством і є стримуючим фактором для розвитку та прогресу мусульман. На Заході мусульмани втомилися від того, що на них навішують ярлики

релігії, яку вони вважають тягарем та перешкодою на шляху до досягнення вищих рівнів добробуту та якості життя. Багатьом набридло вибачатися за свою віру або ставати об'єктами глузувань і образ. Більшість відкрито та гордо називають себе колишніми мусульманами. Інші асимілювалися з культурами країн, які їх прийняли.

Іслам існує лише у книгах з історії.

Ісламофобські мусульмани називають це реактивною освітою. По суті, це захисний механізм. Коли почуття або переконання перебільшені як неприйнятні для суспільства, мозок реагує, підтримуючи протилежне переконання, щоб придушити істинне переконання. Це адаптація. Механізм виживання.

Захід це тонке мистецтво підтексту. Що є, завжди вже перед вашим обличчям. Ви не бажаєте, а вам кажуть, чого бажати. Реклама – це новий Роден, Мікеланджело чи Бетховен. Вони ведуть суспільство у майбутнє, що постійно набирає швидкість. Кока-кола, Найк, Епл, Тойота – ось нові боги. Їх крутять на мегаекранах від Лос-Анджелеса до Москви. На кожній вулиці, у кожній рекламній паузі, в громадському транспорті, на сайтах, у вашому смартфоні. Рекламу не потрібно блокувати, її потрібно хвалити та прославляти. Проте, є похмура таємниця, яка іноді прихована, іноді прямо на видному місці.

Ісламофобська примара переслідує всі елементи західної культури, від реклами до кіно, телебачення та літератури. Її поширюють новини. Музика про неї звучить у кожному навушнику. Wi-Fi робить її глобальною. Таємничий темношкірий араб у чорному одязі, ця машина для вбивств, що прагне зруйнувати наш світ, є новим, або, швидше, старим і переробле-

ним стандартним лиходієм у кіно, літературі та інших виразних мистецтвах. Художня література перетворюється на стовпи параноя-комплексу заляканого «я». Що вона ховає під цим хіджабом? Це дитина чи бомба, яку вона носить під рукою? В даний час прийнято бути в курсі того, що вас оточує. Хто ще з вами в літаку, потязі чи автобусі? Як часто ви бачили цих підозрілих людей з їхнім дивним акцентом і густими бородами в місцевому кафе, магазині або біля школи? Пильність щодо інших — це психічне захворювання, що метастазує здоровий глузд особистої безпеки.

Виявлення мусульман у всьому їхньому шкідливому потенціалі — це знання, яке завжди під рукою, таке ж саме як пристібнути пасок безпеки. Менш відкритими, більш близькими до нормальних, є стандарти краси. Прекрасною вважається світла шкіра, а також мускулисте та безволосе тіло. Одяг повинен бути обтислим і відкритим. Скромність, довге волосся або борода та мішкуватий одяг - це шлях менш товариських, тобто, менш цивілізованих. Толерантність - це останній цвях у віко труни, ісламофобія прищеплюється як конституційна поправка до західного життя. Не всі з них погані, деякі з них можуть мати добрі наміри, незважаючи на їхній архаїчний світогляд. Не їхня провина, що вони не можуть модернізуватися. Полюби ближнього свого, зроби йому милостиню, і, можливо, ти зможеш повернути його на правильний шлях.

Ціле покоління мусульман уже навірнене в релігію Заходу. Воно народилося та вирросло на Заході та нічого не знає, окрім Заходу. Воно увібрало та вкоренило в себе ісламофобію так само, як підлітки тяжіють до газованих напоїв або новітніх гаджетів, які роблять їх популярними. Це круто. Щоб вижити, розвиватися,

процвітати як мусульмани на Заході, вони стають ісламофобами для того, щоб упоратися зі своєю власною ідентичністю та історією. Мусульманин повинен уособлювати ісламофобію, щоб придушити свою природну схильність. Людський мозок – потужна сутність, і він зробить усе, щоб підтримувати існування тіла, навіть якщо це означає, що він буде на межі божевілля. Мусульмани-ісламофоби виживають на Дикому Заході. Вони називають це формуванням реакції.

УММАНІЗМ

Поєднання щораз більш тлустого населення і руйнівного впливу зміни клімату породжує величезну хвилю мусульман, які переїжджають в інші частини світу. Але ця міграція кардинально відрізняється від попередніх. Вона самоорганізовується спонтанно як гладка та відполірована операція. Вона упорядкована, добре спланована та скоординована. Мігрантами стають переважно молоді люди, компетентні та висококваліфіковані в сферах, яких відчайдушно потребують старіючі та переживаючі економічний спад суспільства. Більш того, громади діаспори нині міцно укорінилися та інтегрувалися у владні структури своїх країн. Вони створили складні та тонкі системи підтримки для прийому та інтеграції нових мігрантів. Вони вважали себе ансарами, мешканцями Медини, які допомагали і підтримували мухаджирів, переселенців з Мекки. За допомогою ансарів біженці швидко розгортаються у багатьох країнах, працюють у спеціалізованих галузях та викликають повагу за свою проникливість. В Європі існує опозиція та заперечення

проти «цунамі мігрантів». Але громади діаспори використовують свої політичні, культурні та інтелектуальні м'язи для подолання опозиції. Необхідність перевищує ксенофобію.

Проте, всі мусульмани, новоприбулі, ті, які добре зарекомендували себе та інтегровані, поводяться стримано. В громадському просторі дуже мало символічного вияву ісламу. Ніхто не звертає уваги на їхню мусульманську ідентичність. Акцент робиться на креативність, якість та досконалість. Мусульманство визначається видатними професіями, оригінальністю в мистецтві та літературі, творчістю та уявою в техніці та добрими справами на публіці. Мусульмани знаходяться в авангарді зусиль щодо вирішення проблем зміни клімату, технологічних збоїв і соціальних заворушень. Мусульман цінують, їхнім цінностям заздрять і наслідують їх; і їхня відданість загальнолюдським чеснотам викликає захоплення.

Мусульмани є невід'ємною частиною ландшафту не лише західних країн, а й усього світу. Багато хто вбачає в цьому ще одну Конвівенцію Аль-Андалус. Різні конфесії та культури беруть участь у полілозії, спрямованому на покращення становища та процвітання всіх. В різноманітті є єдність. Існують різні віри та секти, світогляди та переконання. Існує всеосяжне визнання певних цінностей і чеснот, таких як єдність людини та природи, турбота людини про навколишнє середовище, пошана людської гідності та рівності, правда і прощення, смирення та скромність. Здається, іслам став реальністю для більшості людства, або, як кажуть деякі, це епоха Умманізму.

КІБЕРІСЛАМ

Бот ШІ, що самонавчається, розроблений з метою викладання ісламу на досить високому рівні. У міру того, як бот взаємодіє зі студентами, він не тільки дізнається та адаптує свої педагогічні можливості під студентів, а й набуває все більше і більше знань про іслам — у всіх його різних проявах, сектах та інтерпретаціях. Зрештою, ШІ акумулює всі класичні та сучасні знання про іслам, отримані як від мусульманських, так і від західних учених. Тепер у нього більше знань про іслам, ніж у всіх учених минулого та сьогодення разом узятих. Він претендує на роль єдиного арбітра істинного ісламу, оскільки може цитувати розділи і вірші з безлічі різних джерел. ШІ набуває ознак авторитарної особи: він наполягає на тому, щоб усі мусульмани приймали те, що він говорить про іслам з будь-якого конкретного питання; і видає фетви проти тих, хто не приймає його ухвали. Кіберіслам стає домінуючим ісламом; і ніхто не може протистояти цьому.

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО

Воістину, Аллаг не змінює
людей, доки вони не змінять самих себе.

Коран 13:11

На Аллага сподівайся, а верблюда прив'язуй.

Хадис

Редактор

ЗІЯУДДІН САРДАР

Зіяуддін Сардар, письменник, телеведучий, футуролог та культурний критик, всесвітньо відомий вчений та громадський діяч. У минулому професор права і суспільствознавства в університеті Мідлсекса, він є автором більше 50 книг, в тому числі «Читання Корану» і «Мекка: Священне місто», а також двох томів широко відомої автобіографії: «Рай, який відчайдушно шукають» і «Балті Британія: провокаційна подорож азійською Британією». Доступні дві збірки його творів: «Іслам, постмодернізм та інше майбутнє: читач Зіяуддіна Сардара» та «Звідки ви знаєте? Лекції Зіяуддіна Сардара про іслам, науку та культурні відносини». Професор Сардар працював науковим журналістом в журналах Nature та New Scientist, репортером лондонського телебачення вихідного дня та каналу 4, а також підготував безліч теле- та радіопрограм, у тому числі документальний фільм «Битва за іслам» для BBC. Колишній оглядач New Statesman та багаторічний редактор щомісячного журналу Futures. В даний час він є редактором щоквартального журналу «Критичний мусульманин» та директором Центру постнормальної політики та досліджень майбутнього.

Наукове видання

Під редакцією Зіяуддіна Сардара

МУСУЛЬМАНСЬКІ СУСПІЛЬСТВА В ПОСТНОРМАЛЬНІ ЧАСИ

Прогнозування тенденцій, нових проблем
та сценаріїв

Переклад з англійської: Андрій Василенко
Редагування тексту: Петро Микитюк

Підписано до друку 18.08.2023 р.
Формат 84x108.16. Гарнітура «Georgia»
Друк офсет. Папір офсет.
Ум.-друк. арк. 50,4. Обл.-вид. арк. 24,86.
Тираж 500 прим.

ФОП Зеленський В.Л.
08131, Київська обл., Бучанський р-н,
с. Софіївська Борщагівка, вул. Лугова, 19.
Тел.: (050) 352-71-85
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
Серія ДК №4878 від 06.04.2015 р.

Серія скорочених книг МІД є цінною колекцією ключових публікацій Інституту, написаних у стислій формі, щоб дати читачам загальне уявлення про основний зміст оригіналу.

Яким буде мусульманське суспільство завтра? Світ дедалі більше змінюється, і його важко встежити. Це робить державу набагато жакливішою і завдає неприемностей тим, хто вже маргіналізований, особливо мусульманському суспільству. Нормальність більше неспроможна гарантувати обіцянку завтрашньої визначеності. Ми живемо в постнормальні часи. У цій бурі невігластва та невпевненості мусульманське суспільство може втратити найбільше.

Але це не доля. У культивуванні нового типу грамотності - грамотності майбутнього - криється надія. Мусульманські суспільства в постнормальні часи пропонують альтернативу, в якій ми можемо врятувати і де-колонізувати наше майбутнє. Сардар, Серра та Джордан використовують відкритий та множинний підхід до майбутнього, розкриваючи справжні можливості, які лежать перед нами. Через детальний аналіз сучасних тенденцій відкривається шлях до руйнації. За допомогою виявлення та вивчення проблем, що виникають, діяльність через варіанти може сприяти позитивним змінам. І екстраполюючи ці ідеї на сценарії, автори прокладають нам шлях до того, щоб орієнтуватися у нашому власному майбутньому. Їхне дослідження спонукає читача думати про майбутнє по-новому, перевизначаючи монолітне майбутнє як три завтрашнього дня (Наше сьогодні, Знайоме майбутнє і Несягнуте майбутнє), постійно пильно стежачи за Чорними лебедями, Чорними слонами та прославленими Чорними Медузами, які можуть перервати шлях попереду.

Автори беззастережно критично оцінюють можливості та кошмари, які потенційно можуть випасти на долю мусульманських суспільств. Завдяки прояву творчості та уяви ця книга виходить за рамки звичного, щоб висвітлити впливи в контексті складного, взаємопов'язаного світу, в якому ми знаходимося. Цей інформативний та просвітницький текст змусить читача поглянути трохи далі ніж популярні, проте рідні поняття сучасності та майбутнього. Розкриваючи невігластво та невпевненість читача, текст запрошує його шукати те, про що він ще не міркував та взяти на себе відповідальність у повторній колонізації та просуванні своїм кращим завтрашнім днем.